

Partnerystės principo taikymo ES struktūrinės paramos procese gairės

2012 m. liepos 10 d.

Parengta Finansų ministerijos užsakymu pagal 2011 m. birželio 20 d. paslaugų teikimo sutartį Nr. 14P-33 (Konsultacinės paslaugos – Techninė pagalba vadovaujančiajai ir tvirtinančiajai institucijoms).

TURINYS

Lenetelių, paveikslų ir gerosios praktikos pavyzdžių sąrašas	3
Santrumpos	4
Gairių paskirtis	5
1 Kaip ES struktūrinės paramos procese suprantama partnerystė?.....	6
1.1. Partnerystė – vienas iš kertinių Sanglaudos politikos įgyvendinimo principų	6
1.1.1 Partnerystės sąvoka.....	6
1.1.2 Partnerystės principo reglamentavimas.....	6
1.1.3 Pridėtinė partnerystės vertė.....	9
1.2 Minimalūs reikalavimai dėl partnerystės principo taikymo	11
2 Žingsnis po žingsnio: kaip užtikrinti efektyvią partnerystę.....	13
2.1 Kaip atrenkami partneriai?	13
2.1.1 Esama praktika	14
2.1.2 Skaidrumas.....	16
2.1.3 Konfidencialumas ir nešališkumas.....	16
2.1.4 Veiksmingumas.....	17
2.2 Kaip tapti partneriu?.....	18
2.3 Kokios yra partnerių teisės ir pareigos?	19
2.4 Kada ir kaip įtraukti partnerius į ES struktūrinės paramos procesą?.....	20
2.4.1 Paramos planavimas	20
2.4.2 Programų įgyvendinimas	24
2.4.3 Stebėsena	27
2.4.4 Vertinimas.....	29
2.5 Kaip atsakingos institucijos gali sustiprinti partnerystę?	33
2.5.1 Partnerystės terminai ir grįžtamasis ryšys.....	33
2.5.2 Partnerių gebėjimų stiprinimas.....	34
2.5.3 Partnerystės efektyvumo vertinimas	35
2.5.4 Partnerystės rezultatų viešumas.....	35
1 PRIEDAS. Partnerystės standartas.....	36
2 PRIEDAS. Elgesio kodekso pavyzdys	39
3 PRIEDAS. Už partnerystės principo įgyvendinimą atsakingų tarnautojų kontaktai.....	40

LENTELIŲ, PAVEIKSLŲ IR GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIŲ SĄRAŠAS

Lentelė 1. Partnerystės principo apibrėžimas Tarybos reglamente Nr. 1083/2006.	7
Lentelė 2. Lietuvos teisės aktų nuostatos dėl partnerystės principo taikymo Lietuvoje 2007-2013 m. programavimo laikotarpiu.	7
Lentelė 3. Partnerystės principo apibrėžimas 2014–2020 m. Bendrojo reglamento projekte.	8
Lentelė 4. Partnerystės įgyvendinimo principai.	11
Lentelė 5. Partnerystės lygiai.	13
Lentelė 6. Nacionalinio lygmens partneriai: esama praktika.	15
Lentelė 7. Pagrindiniai partnerių atrankos kriterijai.	16
Lentelė 8. Aktualūs partneriai, atsižvelgiant į fondą.	17
Lentelė 9. Partnerystės mastas ir aktualūs partneriai, atsižvelgiant į ES struktūrinės paramos proceso etapą.	18
Lentelė 10. Partnerystės formos ES struktūrinės paramos planavimo etape.	21
Lentelė 11. Partnerystės formos ES programų įgyvendinimo etape.	24
Lentelė 12. Partnerystės formos ES struktūrinės paramos stebėsenos etape.	27
Lentelė 13. Partnerystės formos ES struktūrinės paramos programų vertinimo etape.	30

Pav. 1. Partnerystės principo įgyvendinimo žingsniai.	13
Pav. 2. Partnerystės formos ES struktūrinės paramos vertinimo etape.	30

Pavyzdys 1. Partnerystės principo taikymas planuojant paramą regioniniame lygmenyje.	23
Pavyzdys 2. Partnerystės principo taikymo geroji praktika 2007–2013 m. veiksmų programų įgyvendinimo metu: priemonių ir PFSA projektų derinimo atvejai.	26
Pavyzdys 3. Tinkloveikos taikymas įgyvendinant KPP.	26
Pavyzdys 4. Tinkloveikos pavyzdys: „InfoNet“ tinklas.	27
Pavyzdys 5. Partnerystės principo vertinimas.	33
Pavyzdys 6. Techninės paramos lėšų naudojimo partnerių gebėjimams stiprinti pavyzdžiai.	34

SANTRUMPOS

2014–2020 m.	2014–2020 metų ES struktūrinės paramos komisija, sudaryta 2010 m. rugpjūčio 25
Komisija	d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 1224
CPVA	Centrinė projektų valdymo agentūra
ES	Europos Sąjunga
ESF	Europos socialinis fondas
ESFA	Europos socialinio fondo agentūra
ERPF	Europos regioninės plėtros fondas
EJRŽF	Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas
EŽŪFKP	Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai
GD	Generalinis direktoratas
KPP	Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programa
LiJOT	Lietuvos Jaunimo organizacijų taryba
LKT	Lietuvos kaimo tinklas
LR	Lietuvos Respublika
NVO	Nevyriausybinių organizacijų
PFA	Projektų finansavimo sąlygų aprašas
Stebėsenos komitetas	Stebėsenos komitetas veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją, įgyvendinimo priežiūrai atlikti (sudarytas 2007 m. sausio 22 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 60)
VKG	Vertinimo koordinavimo grupė, sudaryta 2007 m. lapkričio 26 d Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu Nr. 1K-344

GAIRIŲ PASKIRTIS

*Svarbiausioji sėkmės formulė – bendradarbiavimas
Teodoras Ruzveltas*

Partnerystės principo taikymo ES struktūrinės paramos procese gairės – tai praktinis vadovas už ES struktūrinės paramos administravimą atsakingoms institucijoms ir ES struktūrinės paramos procese dalyvaujantiems ar ketinantiems dalyvauti partneriams. Gairėse paaiškinama kas, kaip ir kada yra įtraukiami į partnerystės principo įgyvendinimą. Jos parengtos taip, kad būtų tinkamos naudoti tiek 2007–2013 m., tiek ir 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiais.

Pirmojoje gairių dalyje yra pateikiama partnerystės sąvoka, pristatomos pagrindinės ES ir nacionalinio teisinio reglamentavimo nuostatos 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. programavimo laikotarpiais, paaiškinama partnerystės pridėtinė vertė. Šioje dalyje taip pat pristatomi partnerystės principai (atvirumas, įtraukimas, skaidrumas, efektyvumas, tarpusavio atsakomybė) ir apžvelgiami pagrindiniai ES ir nacionaliniai dokumentai, nustatantys minimalius reikalavimus partnerystės principo taikymui (Europos Komisijos parengti siūlymai dėl Europos elgesio kodekso partnerystei ir Lietuvoje parengtas rekomendacinis dokumentas dėl partnerystės standarto).

Antroji gairių dalis yra skirta partnerystės principo taikymui praktikoje, t.y. išsamesniam šio principo įgyvendinimo kiekviename ES struktūrinės paramos proceso etape išaiškinimui, gerosios praktikos pristatymui, rekomendacijoms. Šioje dalyje aptariamos partnerių galimybės dalyvauti sprendimų priėmimo procese: nurodomi partnerių atrankos principai ir kriterijai, pristatomos partnerystės formos, partnerių teisės ir pareigos. Taip pat aptariama, kokių veiksmų tikslinga imtis atsakingoms institucijoms, siekiant sustiprinti partnerystę.

Gairių prieduose pateikiama naudinga informacija: partnerystės standartas, partnerių elgesio kodekso pavyzdys, tarnautojų, atsakingų už partnerystės principo įgyvendinimą atitinkamoje institucijoje, kontaktai.

1 KAIP ES STRUKTŪRINĖS PARAMOS PROCESĖ SUPRANTAMA PARTNERYSTĖ?

1.1. PARTNERYSTĖ – VIENAS IŠ KERTINIŲ SANGLAUDOS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO PRINCIPŲ

1.1.1 Partnerystės sąvoka

Partnerystė yra fundamentalus Europos Sąjungos (toliau – ES) sanglaudos politikos įgyvendinimo principas¹, kuris pirmą kartą buvo įtvirtintas 1988 m. birželio 24 d. Tarybos reglamentu Nr. 2052/88². Pradžioje šio principo įgyvendinimas buvo siejamas tik su tradicinių socialinių ekonominių partnerių įtraukimu į ES struktūrinių fondų paramos įgyvendinimo procesą. Vėlesniais programavimo laikotarpiais partnerystės apimtis plėtėsi ir dabar apima glaudų bendradarbiavimą tarp Europos Komisijos, šalių narių nacionalinio, regioninio, vietinio lygmens valdžių ir kitų vyriausybinių ir nevyriausybinių organizacijų (toliau – NVO) skirtinguose ES struktūrinių fondų įgyvendinimo ciklo etapuose.

Partnerystė – tai kompetentingų regioninių, vietos, miestų ir kitų valdžios institucijų, ekonominių ir socialinių partnerių bei įstaigų, atstovaujančių pilietinei visuomenei, įskaitant aplinkosaugos partnerius, nevyriausybines organizacijas, ir įstaigas, atsakingas už moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo skatinimą, įtraukimas į ES struktūrinės paramos procesą: veiksmų programų rengimą, įgyvendinimą, stebėseną ir vertinimą.

Gali būti išskirtos dvi partnerystės dimensijos: (1) „vertikali partnerystė“ tarp skirtingo lygmens valdžios institucijų (vertikalus tarpinstitucinis bendradarbiavimas) ar tarp ES šalių narių ir Europos Komisijos; ir (2) „horizontali partnerystė“ – tai už ES struktūrinę paramą atsakingų institucijų bendradarbiavimas su įvairiais partneriais arba to pačio lygmens valdžios institucijų partnerystė (horizontalus tarpinstitucinis bendradarbiavimas).

1.1.2 Partnerystės principo reglamentavimas

Partnerystės principo įgyvendinimas įtvirtintas ES ir nacionaliniuose teisės aktuose. 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu didžiausias dėmesys partnerystei skiriamas Tarybos reglamente Nr. 1083/2006³. Šio reglamento 11 straipsnyje detalizuojamas partnerystės principo turinys:

¹ 2014–2020 m. laikotarpiui parengtų ES sanglaudos politikos reglamentų projektuose numatyti šie bendrieji visų fondų paramos principai: partnerystė, daugiapakopis valdymas, taikytinos ES ir nacionalinės teisės laikymasis, vyrų ir moterų lygybės skatinimas ir tvarus vystymasis.

² Council Regulation (EEC) No. 2052/88 on 24 June 1988 on the tasks of the Structural Funds and their effectiveness and on coordination of their activities between themselves and with the operations of the European Investment Bank and the other existing financial instruments.

³ Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinantį reglamentą (EB) Nr. 1260/1999 ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1084/2006, įsteigiantį Sanglaudos fondą ir panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1164/94.

Lentelė 1. Partnerystės principo apibrėžimas Tarybos reglamente Nr. 1083/2006.

11 straipsnis: Partnerystė

1. Fondų tikslų siekiama Komisijai ir kiekvienai valstybei narei glaudžiai bendradarbiaujant (toliau – partnerystė). Kiekviena valstybė narė prireikus ir laikydama si galiojančių nacionalinių taisyklių ir praktikos įsteigia partnerystę su institucijomis ir įstaigomis, tokiomis kaip:

- a) kompetentingomis regionų, vietos, miesto valdžios institucijomis ir kitomis valdžios institucijomis;
- b) ekonominiais ir socialiniais partneriais;
- c) bet kuriomis kitomis atitinkamomis įstaigomis, atstovaujančioms pilietinei visuomenei, aplinkosaugos partneriams, nevyriausybinėms organizacijoms, ir įstaigomis, atsakingoms už moterų ir vyrų lygybės skatinimą.

Kiekviena valstybė narė skiria geriausiai nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygiu bei ekonominėje, socialinėje ir aplinkosaugos arba kitose srityse atstovaujančius partnerius (toliau – partneriai) laikydama si nacionalinių taisyklių ir praktikos, atsižvelgdama į būtinybę skatinti moterų ir vyrų lygybę bei tvarų vystymąsi, įtraukiant aplinkos apsaugos ir jos gerinimo reikalavimus.

Taigi pagal Tarybos reglamento Nr. 1083/2006 nuostatas valstybėms narėms paliekama atsakomybė įgyvendinti partnerystės principą ir atsižvelgiant į nacionalinį kontekstą bei praktiką nustatyti horizontalių ir vertikalinių partnerystės mastą. Lietuvoje partnerystės principas yra įtvirtintas LR Vyriausybės nutarime dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas⁴, Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėse⁵, LR Vyriausybės nutarime dėl Stebėsenos komiteto veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją, įgyvendinimo priežiūrai atlikti sudarymo⁶, Informavimo apie ES struktūrinę paramą plane⁷, ES struktūrinės paramos vertinimo plane⁸, ministerijų ir kitų institucijų, dalyvaujančių įgyvendinant 2007–2013 m. veiksmų programas, vidiniuose dokumentuose. 2 lentelėje pristatomos pagrindinės paminėtų teisės aktų nuostatos dėl partnerystės principo taikymo Lietuvoje.

Lentelė 2. Lietuvos teisės aktų nuostatos dėl partnerystės principo taikymo Lietuvoje 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu.

Teisės aktas	Turinys
LR Vyriausybės nutarimas dėl atsakomybės ir	Įtvirtintas tikslas užtikrinti aktyvų regiono ir vietos valdžios institucijų ir socialinių ekonominių partnerių dalyvavimą priimančiam sprendimams dėl ES struktūrinės paramos panaudojimo. Numatyta, kad socialiniai ekonominiai partneriai gali būti įtraukiami stebėtojų teisėmis į Veiksmų programų valdymo

⁴ 2007 m. spalio 17 d. LR Vyriausybės nutarimas Nr. 1139 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas“, *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 114-4637.

⁵ 2007 m. gruodžio 19 d. LR Vyriausybės nutarimas Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 4-132.

⁶ 2007 m. sausio 22 d. LR Vyriausybės nutarimas Nr. 60 „Dėl stebėsenos komiteto veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją, įgyvendinimo priežiūrai atlikti sudarymo“, *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 10-396.

⁷ 2008 m. rugpjūčio 25 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas Nr. 1K-255 „Dėl Informavimo apie Europos Sąjungos struktūrinę paramą plano patvirtinimo“, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 99-3830.

⁸ 2008 m. sausio 15 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas Nr. 1K-01 „Dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano patvirtinimo“, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 9-314.

Teisės aktas	Turinys
funkcijų paskirstymo	komitetus ir Projektų atrankos komitetus.
Projektų administravimo ir finansavimo taisyklės	Detalizuojama, kad socialiniai ekonominiai partneriai gali būti įtraukiami į valstybės ir regionų projektų rengimo priežiūros komitetus, stebėtojų teisėmis dalyvauti konkursų būdu atrinkamų projektų atrankos komitetų posėdžiuose ar vertintojų/vertinimo komisijos aptarimuose tais atvejais, kai projektų atrankos komitetas nėra sudaromas. Taip pat yra numatyta galimybė į valstybės ir regionų projektų rengimo priežiūros komitetus įtraukti regionų plėtros tarybų atstovus, ekspertus, kitų institucijų ir įstaigų atstovus.
LR Vyriausybės nutarimas dėl Stebėsenos komiteto sudarymo	Numatyta, kad socialiniai ekonominiai partneriai Stebėsenos komitete sudaro ne mažiau kaip 1/3 narių ir turi jame balso teisę. Taip pat įvardinta, kokias institucijas ir organizacijas atstovaujantys partneriai yra kviečiami prisijungti prie komiteto veiklos. Komiteto darbą organizuoja (tad ir už partnerystės principo įgyvendinimą šiame formate atsakinga) – Finansų ministerija.
ES struktūrinės paramos vertinimo planas	Nustatyta, kad partnerystės principo taikymas vertinimo srityje turi užtikrinti vertinimo proceso atvirumą, skaidrumą, sudaryti sąlygas vertinimo galimybių stiprinimui ir vertinimo kultūros ugdymui. Siekiant užtikrinti partnerystės principo laikymąsi, vertinimo veiklai koordinuoti sudaroma Vertinimo koordinavimo grupė (toliau – VKG), pagal poreikį – sudaromos tarpinstitucinės vertinimo projektų priežiūros darbo grupės. Taip pat numatyta, kad vertinimo planas bus pristatomas visuomenei, atliekant vertinimus bus įtraukiami socialiniai ekonominiai partneriai.
Informavimo apie ES struktūrinę paramą planas	Numatyta (1) stiprinti ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų bei socialinių ekonominių partnerių bendradarbiavimą įgyvendinant informavimo ir viešinimo priemones; (2) įgyvendinant informavimo ir viešinimo priemones skatinti dalyvaujančių institucijų partnerystę ir keitimąsi patirtimi.

Kadangi iki šiol valstybėse narėse vyravo skirtinga partnerystės principo taikymo praktika, 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu ES institucijos siekia užtikrinti nuoseklesnį jo taikymą: principas išsamiau reglamentuojamas Bendrojo reglamento⁹ ir Europos socialinio fondo (toliau – ESF) reglamento projektuose, ketinama parengti Europos elgesio kodeksą dėl partnerystės.

Lentelė 3. Partnerystės principo apibrėžimas 2014–2020 m. Bendrojo reglamento projekte

5 straipsnis: Partnerystė ir daugiapakopis valdymas

1. Dėl kiekvienos partnerystės sutarties ir kiekvienos programos valstybė narė užmezga partnerystės ryšius su šiais partneriais:

- a) kompetentingomis regioninėmis, vietos, miesto ir kitomis valdžios institucijomis,
- b) ekonominiais ir socialiniais partneriais, ir
- c) įstaigomis, atstovaujančiomis pilietinei visuomenei, įskaitant aplinkosaugos partnerius, nevyriausybinės organizacijas, ir įstaigomis, atsakingomis už moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo skatinimą.

2. Pagal daugiapakopio valdymo principą partneriai dalyvauja valstybėms narėms rengiant

⁹ Europos Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai, kurių veiklos gairės pateiktos Bendroje strateginėje programoje, bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui ir Sanglaudos fondui taikytinos bendrosios nuostatos, ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 [KOM(2011) 615 galutinis]. Toliau gairėse šis teisės akto projektas vadinamas Bendrojo reglamento projektu.

partnerystės sutartis ir pažangos ataskaitas bei rengiant, įgyvendinant, stebint ir vertinant programas. Partneriai dalyvauja programų stebėsenos komitetuose.

3. Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius teisės aktus pagal 140 straipsnį, rengiant Europos elgesio kodeksą, kuriame nustatomi tikslai ir kriterijai, skirti padėti įgyvendinti partnerystės principą ir sudaryti sąlygas valstybėms narėms dalytis informacija, patirtimi, rezultatais ir gerąja patirtimi.

4. Bent kartą per metus dėl kiekvieno Bendrosios strateginės programos fondo Komisija Sąjungos lygmeniu dėl fondų paramos įgyvendinimo konsultuojasi su ekonominiais ir socialiniais partneriais atstovaujančiomis organizacijomis.

Bendrojo reglamento projekte įtvirtintas partnerystės principo apibrėžimas iš esmės nesiskiria nuo esamo reglamentavimo: paliekamos tos pačios formuluotės dėl partnerių tipų (teritoriniai, socialiniai ekonominiai partneriai ir nevyriausybinės organizacijos) ir jų įtraukimo (partneriai dalyvauja rengiant, įgyvendinant, stebint ir vertinant programas). Tačiau naujojo reglamento projekte pirmąkart aiškiai nurodyta, kad partneriai dalyvauja Stebėsenos komiteto veikloje, o šiam suteikiami platesni įgaliojimai.

Labiausiai partnerystės principo taikymas yra išplečiamas ESF veiklos reglamentavime. Siūloma¹⁰, kad įgyvendinant ESF finansuojamas veiksmų programas socialiniai partneriai gali būti įtraukiami ne tik Bendrojo reglamento projekto 5 str. numatyta apimtimi, tačiau jiems gali būti suteiktas ir bendrasis įgaliojimas, t.y. „*Valstybė narė arba vadovaujančioji institucija gali dalies veiksmų programos valdymą patikėti tarpinei įstaigai pagal rašytinį valstybės narės arba vadovaujančiosios institucijos ir tarpinės įstaigos susitarimą (toliau – bendrųjų įgaliojimų suteikimas). Tarpinė įstaiga pateikia garantijas dėl savo mokumo ir kompetencijos atitinkamoje srityje ir jos administracinio bei finansų valdymo.*“ Partneriams suteikiamų įgaliojimų ribos būtų apibrėžiamos veiksmų programose, t.y. veiksmų programose būtų nurodoma, kurioje konkrečiai programos dalyje partneriai turi bendruosius įgaliojimus. Didelis dėmesys naujojo ESF reglamento projekte skiriamas ir socialinių partnerių bei NVO gebėjimams stiprinti. Siūloma, kad „*tinkama ESF išteklių suma būtų skiriama gebėjimų stiprinimo veiklai – mokymams, tinklų kūrimo priemonėms, socialinio dialogo stiprinimui ir veiklai, kurios imamas kartu su socialiniais partneriais.*“ Taip pat atskirai pabrėžiamas NVO, veikiančių socialinės įtraukties, lyčių lygybės ir lygių galimybių srityse, gebėjimų stiprinimo poreikis.

1.1.3 Pridėtinė partnerystės vertė

Partnerystės principo įgyvendinimas paprastai siejamas su efektyvesniu ir skaidresniu ES struktūrinių fondų programų įgyvendinimu, geriau tikslinių grupių poreikius atitinkančiomis remtinomis veiklomis, padidėjusiais instituciniais gebėjimais ir pan. Šio principo įgyvendinimas leidžia mobilizuoti skirtingų partnerių žinias bei įgūdžius, taip padidinant sanglaudos politikos planavimo, įgyvendinimo ir tobulinimo efektyvumą. Atliktuose partnerystės vertinimuose¹¹ nustatyta, jog partnerių dalyvavimas skirtinguose programavimo

¹⁰ Europos Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos socialinio fondo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1081/2006, [KOM(2011) 607 galutinis]

¹¹ Pavyzdžiui, John Bachtler, Sandra Taylor. *The Added Value of the Structural Funds: A Regional Perspective*. IQ-Net Report on the Reforms of the Structural Funds. European Policies Research Centre, University of Strathclyde, United Kingdom, 2003.

ciklo etapuose žymiai skiriasi – svarbesnis vaidmuo atliekamas programų ir projektų planavimo ir projektų atrankos etapuose, kiek mažesnis partnerių vaidmuo tenka einamosios veiklos pobūdžio klausimams programų ir projektų įgyvendinimo metu. Nustatyta, jog partnerystės principo taikymas duoda teigiamų rezultatų įvairiuose lygmenyse¹²:

1) Sisteminiu lygiu:

- ✓ Partnerystės įtraukimas sprendimų priėmimo procesą padaro skaidresniu;
- ✓ Sprendimų priėmimo procesas palengvėja (nors neretai užtrunka ilgiau), pagerėja jo kokybė dėl partnerių suteikiamų specifinių žinių, techninių patarimų, taip pat dėl didesnio visuomenės įtraukimo;
- ✓ Sukuriamas konsensusas, kuris leidžia kokybiškiau užbaigti programavimo dokumentus;
- ✓ Sustiprėja institucijų administraciniai gebėjimai skirtinguose lygiuose (vietos, regioniniame, nacionaliniame);
- ✓ Pasireiškia teigiamas poveikis viešajai administracijai – padidėja tarpinstitucinis koordinavimas ir bendradarbiavimas;
- ✓ Padidėja partnerių žinios finansinės paramos panaudojimo srityje, pagerėja bendradarbiavimo su valdžios institucijomis ir konsensuso siekimo gebėjimai;
- ✓ Kai kur partneriai vaidina svarbų vaidmenį, bandant įtikinti valdžios atstovus dėl administracinių procedūrų supaprastinimo ir administracinės naštos sumažinimo.

2) Programų lygiu:

- ✓ Kai kuriose šalyse partneriai mano turintys svarbų vaidmenį apibrėžiant ESF ir (arba) Europos regioninės plėtros fondo (toliau – ERPF) intervencijų tikslus, užtikrinant informacijos sklaidą, pabrėžiant įgyvendinimo problemas;
- ✓ Dėl partnerių įtraukimo pagerėja programos efektyvumas, priežiūra ir vertinimas;
- ✓ Programų įgyvendinimo etape atsiranda galimybė greičiau priimti kokybiškus sprendimus;
- ✓ Atlikti tyrimai rodo, jog partnerystė prisideda prie efektyvumo, rezultatyvumo, legitimumo, skaidrumo bei prie išsipareigojimų ir programos rezultatų nuosavybės;
- ✓ Tyrimais nustatyta, jog partnerystės išplėtimas, įtraukiant NVO, savivaldybių atstovus, pagerina programų efektyvumą.

3) Projektų lygiu:

- ✓ Partnerių dalyvavimas padeda išsaugoti ESF ir (arba) ERPF bendrai finansuojamų projektų (tęstinį) aktualumą, sąsajas su nacionalinėmis ir ES politikomis;
- ✓ Pagerėja projektų kokybė, atsiranda formalūs ir neformalūs tinklai informacijos apsikeitimui;
- ✓ Partnerystė įgyvendinant projektus yra naudinga, nes skatina įdėti daugiau pastangų dėl projektų sėkmės.

Apibendrinant partnerystės naudą, visais atvejais sumažėja dubliavimo, padaugėja potencialios sinergijos, sprendimų priėmimas tampa labiau susijęs su realiu kontekstu.

¹² Viešosios politikos ir vadybos institutas. Partnerystės principo įgyvendinimo įsisavinant ES struktūrinę paramą vertinimas, 2010 m.

1.2 MINIMALŪS REIKALAVIMAI DĖL PARTNERYSTĖS PRINCIPŲ TAIKYMO

Siekiant sustiprinti principo įgyvendinimą tiek Europos Komisija, tiek Lietuvos Respublikos finansų ministerija (toliau – Finansų ministerija) yra parengusi siūlymus dėl minimalių reikalavimų partnerystei, kurie turi būti taikomi įgyvendinant ES struktūrinės paramos lėšomis finansuojamas programas.

2012 m. balandį Komisija pristatė **Partnerystės principų dokumentą**¹³, kuriuo vadovaujantis ES valstybės turėtų planuoti partnerių dalyvavimą įvairiuose ES struktūrinės paramos proceso etapuose. Šiais principais bus grindžiamas būsimasis **Europos elgesio kodeksas dėl partnerystės**¹⁴, nustatysiantis nacionalinės valdžios institucijoms minimalius reikalavimus užtikrinant partnerių įtraukimą ir jų dalyvavimo kokybę. Partnerystės principų dokumente apžvelgiami galimi partneriai, paskatos ir teisinės bei administracinės partnerystės kliūtys. Komisija pateikia rekomendacijas, kaip pritraukti partnerius skirtinguose fondų valdymo etapuose, pradedant jų dalyvavimu stebėsenos komitetuose ir baigiant realių projektų atranka bei programų vertinimu. Pagrindinėmis Partnerystės principų dokumente išdėstytais nuostatomis yra remiamasi ir šiose gairėse.

2012 m. kovo mėn. Finansų ministerija suorganizavo diskusiją „Kaip pagerinti partnerių įsitraukimą į ES struktūrinės paramos planavimą ir įgyvendinimą?“, kurioje dalyvavo socialiniai ekonominiai partneriai ir ES paramą administruojančių institucijų atstovai. Diskusijoje buvo nuspręsta parengti **Partnerystės standartą**, kuris nustatytų minimalius reikalavimus dėl partnerystės principo taikymo planuojant ir įgyvendinant ES struktūrinės paramos lėšomis finansuojamas programas Lietuvoje. Partnerystės standartas buvo parengtas 2012 m. balandžio mėn. (žr. 1 priedą). Visų pirma, jame yra apibrėžti penki pagrindiniai principai, kuriais siekiama grįsti partnerystės principo įgyvendinimą Lietuvoje.

Lentelė 4. Partnerystės įgyvendinimo principai.

Partnerystė ES struktūrinės paramos procese grindžiama šiais principais:

- ✓ **Atvirumo** – ES struktūrinės paramos procese gali dalyvauti partneriai, atstovaujantys nacionaliniams, regioniniams, sektoriniams ar tam tikros visuomenės grupės interesams;
- ✓ **Įtraukimo** – partneriai įtraukiami į visus ES struktūrinės paramos proceso etapus: planavimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo;
- ✓ **Skaidrumo** – partneriams pateikiama visa informacija, kuri jiems reikalinga efektyviam dalyvavimui ES struktūrinės paramos procese;
- ✓ **Efektyvumo** – partneriai į ES struktūrinės paramos procesą įtraukiami savo kompetencijos srityse, laiku, jiems tinkamomis formomis ir dėl esminių kausimų;
- ✓ **Tarpusavio atsakomybės** – partnerystė grindžiama abipusiu pasitikėjimu ir įsipareigojimu siekti maksimaliai efektyvaus ES struktūrinės paramos panaudojimo, visų partnerių indėlis yra pripažįstamas ir vertinamas.

¹³ Commission Staff working document. The partnership principle in the implementation of the Common Strategic Framework Funds - elements for a European Code of Conduct on Partnership [SWD(2012) 106 final]. Dokumentą galima atsisiųsti paspaudus šią nuorodą:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/strategic_framework/swd_2012_106_en.pdf

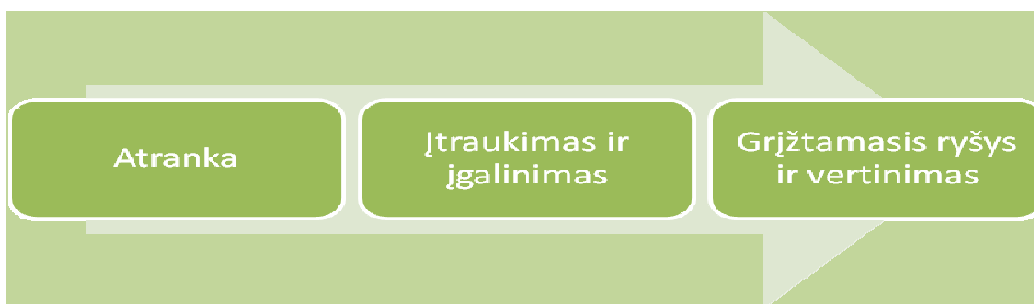
¹⁴ Bendrojo reglamento projekte numatyta, kad Komisijai turi būti suteikti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriuose nustatomas elgesio kodeksas, siekiant užtikrinti nuoseklų partnerių dalyvavimą rengiant, įgyvendinant, stebint ir vertinant partnerystės sutartis bei programas.

Partnerystės standartas taip pat apibrėžia partnerystės lygius, apimtį, formas, partnerių atranką, jų pareigas ir teises, konsultavimosi terminus, rezultatų viešumą ir principo efektyvumo vertinimą. Šių reikalavimų pristatymui, išaiškinimui ir patarimams dėl praktinio taikymo yra skirta antroji gairių dalis.

2 ŽINGSNIS PO ŽINGSNIO: KAIP UŽTIKRINTI EFEKTYVIĄ PARTNERYSTĘ

Efektyvi partnerystė priklauso nuo kelių svarbiausių veiksnių (1 pav.): (1) tinkamos partnerių atrankos, kuri turi būti pagrįsta aiškiais principais ir kriterijais; (2) veiksmingo partnerių įtraukimo, pasiūlant tinkamas bendradarbiavimo formas, ir partnerių motyvavimo bei įgalinimo, kuris užtikrinamas tiek per partnerių teisių ir pareigų apibrėžimą, tiek per gebėjimų veiksmingai dalyvauti ES struktūrinės paramos procese stiprinimą; (3) galiausiai svarbus yra grįžtamasis ryšys ir vertinimas – partnerystės pridėtinė vertė turi būti aiškiai matoma, jos rezultatai viešinami, o pats procesas nuolat analizuojamas ir tobulinamas.

Pav 1. Partnerystės principo įgyvendinimo žingsniai.

Toliau šioje gairių dalyje aptariama, kokių nuostatų reikia laikytis ir kokių veiksmų imtis kiekviename principo įgyvendinimo žingsnyje tam, kad partnerystė ES struktūrinės paramos procese būtų efektyvi.

2.1 KAIP ATRENKAMI PARTNERIAI?

ES reglamentuose nustatyta, kad ES struktūrinės paramos procese **atsakingos institucijos turi organizuoti partnerystę su trijų tipų partneriais**:

Partnerių tipai:

- kompetentingomis regioninėmis, vietos, miesto ir kitomis valdžios institucijomis,
- ekonominiais ir socialiniais partneriais,
- įstaigomis, atstovaujančiomis pilietinei visuomenei, įskaitant aplinkosaugos partnerius, nevyriausybinės organizacijas, ir įstaigomis, atsakingomis už moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo skatinimą (toliau gairėse šis trečiasis partnerių tipas apibendrintai vadinamas NVO sektoriumi).

Pažymėtina, kad dėl daugiapakopio valdymo partnerystė ES struktūrinės paramos procese yra užtikrinama ir vykdoma keliais lygiais: nacionaliniu, sektoriniu ir teritoriniu.

Lentelė 5. Partnerystės lygiai.

Partnerystės lygis	Atsakinga institucija	Pavyzdys
Nacionalinis	Partnerystę inicijuoja ir koordinuoja LR Vyriausybė ir (ar) vadovaujančioji institucija	<i>Stebėsenos komitetas</i> veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją, įgyvendinimo priežiūrai atlikti (sudarytas 2007 m. sausio 22 d. LR Vyriausybės

		nutarimu Nr. 60) 2014–2020 metų ES struktūrinės paramos komisija , sudaryta 2010 m. rugpjūčio 25 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 1224
Sektorinis	Partnerystę inicijuoja ir koordinuoja šakinės ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, pagal kompetenciją atsakingos už bendrai iš ES fondų lėšų finansuojamus ūkio sektorius	Darbo grupės , skirtos 2014–2020 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo transporto, ryšių ir informacinės visuomenės plėtros sričių strateginiams dokumentams parengti, sudarytos Susisiekimo ministro 2011 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. 3-366
Teritorinis	Partnerystę inicijuoja ir koordinuoja Vidaus reikalų ministerija kartu su regionų plėtros tarybomis	Regionų plėtros tarybos

Atsakingos institucijos partnerių atrankos procese turėtų vadovautis keturiais pagrindiniais principais: **esamos praktikos, skaidrumo, nešališkumo ir veiksmingumo**. Toliau kiekvienas iš išvardintų atrankos principų aptariamas detaliau.

2.1.1 Esama praktika

Europos Komisija pataria¹⁵ partnerystę organizuoti remiantis nusistovėjusia ir (ar) pasiteisinusia nacionaline praktika. Teritorinių partnerių įtraukimas priklauso nuo kiekvienos ES valstybės narės institucinės sandaros ir regionams suteiktų įgaliojimų. 2007–2013 m. ES programavimo laikotarpiu Lietuvoje teritorinis lygmuo buvo reprezentuojamas per regionų plėtros tarybas, kitų regiono ir savivaldos lygmens partnerių įtraukimas buvo fragmentiškas ir ribotas. Tam daugiausiai įtakos turi centralizuota Lietuvos valdymo sistema. Nauju programavimo laikotarpiu, stiprinant ES sanglaudos politikos teritorinę ir ypač urbanistinę dimensiją, gali būti tikslinga įtraukti naujus partnerius, atstovaujančius įvairesniems miestų plėtros interesams.

Tradiciskai Lietuvoje stipriausi yra socialiniai ekonominiai partneriai. Atkreiptinas dėmesys, kad Baltojoje knygoje dėl Europos valdymo¹⁶ socialiniais partneriais įvardijami prekybos rūmai ir darbdavių sąjungos, tačiau Lietuvoje tiek Lietuvos pramonės, prekybos ir amatų rūmų asociacija, tiek Lietuvos verslo darbdavių konfederacija pagal savo veiklos įstatus labiau priskirtinos prie ekonominių, o ne socialinių partnerių. Socialinę partnerystę Lietuvoje apibrėžia Darbo kodeksas¹⁷:

¹⁵ Commission Staff working document. The partnership principle in the implementation of the Common Strategic Framework Funds - elements for a European Code of Conduct on Partnership, [SWD(2012)106 final]. – P.5.

¹⁶ Communication from the Commission "European governance - A white paper", [COM (2001) 428 final].

¹⁷ Lietuvos Respublikos Darbo kodeksas, patvirtintas 2002 m. birželio 4 d. įstatymu Nr. IX-926, *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 64-2569.

41 straipsnis

Socialinės partnerystės šalimis – socialiniais partneriais – yra laikomi darbuotojų ir darbdavių atstovai bei jų organizacijos.

24 straipsnis

Socialinėje partnerystėje nacionaliniu, šakos (gamybos, paslaugų, profesiniu), teritoriniu (savivaldybės, apskrities) lygiu darbdaviams atstovauja darbdavių organizacijos (jų asociacijos, federacijos, konfederacijos ir kt.). Darbdavių organizacijomis laikomi pagal Asociacijų įstatymą veikiančios viešieji juridiniai asmenys, pagal savo įstatus (statutus) atstovaujantys savo narių – darbdavių teisėms ir interesams socialinėje partnerystėje.

Europos Komisija rekomenduoja į programavimo procesą aktyviai įtraukti šiuos ekonominius partnerius: verslo asociacijas, ypač atstovaujančias smulkų ir vidutinį verslą, universitetus, tyrimų institucijas, kadangi tai yra pagrindiniai partneriai, padedantys didinti šalies konkurencingumą ir skatinti inovacijų plėtrą.

Į ES struktūrinės paramos planavimą turi būti įtraukiamos ir NVO, atstovaujančios pilietinę visuomenę, ypač tokiose srityse kaip aplinkos apsauga, socialinė įtrauktis, jaunimas, lyčių lygybė. Jei tam tikroje srityje veikia itin didelis NVO skaičius, tikslinga kaip partnerius traukti jų asociacijas. Pavyzdžiui, Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (toliau – LiJOT) vienija 64 didžiausias nacionalines ir regionines jaunimo organizacijas. Jei tam tikros srities NVO skaičius pakankamai didelis, tačiau nėra jas vienijančios skėtinės struktūros, atsakingos institucijos gali pasiūlyti įsteigti NVO platformą, kurios nariai deleguotų savo atstovą į tam tikrą partnerystės formą. Pavyzdžiui, Lietuvoje veikia Nevyriausybinių vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platforma, jungianti apie dvidešimt NVO, dirbančių vystomojo bendradarbiavimo srityje.

Per aštuonerius narystės ES metus Lietuvoje yra sukaupta nemaža ES struktūrinės paramos programų įgyvendinimo patirtis, todėl dauguma atsakingų institucijų jau turi užmezgusius ryšius su nuolatiniais partneriais, žino efektyviausias bendradarbiavimo su jais formas. 6 lentelėje pateikiami šiuo metu pagrindiniuose nacionalinio lygmens partnerystės formatuose atstovaujami partneriai.

Lentelė 6. Nacionalinio lygmens partneriai: esama praktika.

Partnerių tipas	Partneris	Stebėsenos komitetas	2014–2020 metų ES struktūrinės paramos komisija
Kompetentingos regioninės, vietos, miesto ir kitos valdžios institucijos	Lietuvos savivaldybių asociacija	✓	✓
	Europos Komisijos Regioninės politikos GD	✓	
	Europos Komisijos Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD	✓	
Ekonominiai socialiniai partneriai	Lietuvos pramonės, prekybos ir amatų rūmų asociacija	✓	✓
	Lietuvos pramonininkų konfederacija	✓	✓
	Lietuvos verslo darbdavių konfederacija	✓	✓
	Lietuvos verslo konfederacija ICC Lietuva		✓
	LR Žemės ūkio rūmai	✓	✓
	Pasaulio energetikos tarybos Lietuvos komitetas	✓	
	Asociacija "Žinių ekonomikos forumas"	✓	✓
Lietuvos aukštojo mokslo taryba	✓		

<i>Partnerių tipas</i>	<i>Partneris</i>	<i>Stebėsenos komitetas</i>	<i>2014–2020 metų ES struktūrinės paramos komisija</i>
	Lietuvos mokslo taryba	✓	✓
	Lietuvos gydytojų vadovų sąjunga	✓	✓
	Lietuvos pacientų organizacijų atstovų taryba		✓
	VGTU Transporto mokslo institutas	✓	
	Lietuvos profesinė sąjunga "Solidarumas"	✓	✓
	Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija	✓	✓
	Lietuvos darbo federacija	✓	
	Lietuvos darbo federacijos Jaunimo organizacija	✓	
	Lietuvos mokslų akademija	✓	✓
	Lietuvos studijų ir mokslo institucijų senatų (tarybų) pirmininkų konferencija		✓
	Asociacija "Investor's Forum"		✓
NVO sektorius	Viešoji įstaiga "Transparency International" Lietuvos skyrius		✓
	Moterų informacijos centras	✓	
	Lietuvos jaunimo organizacijų taryba	✓	✓
	Aplinkosaugos koalicija	✓	
	Lietuvos žaliųjų judėjimo taryba		✓

2.1.2 Skaidrumas

Atrankos procesas turi būti skaidrus, t.y. turi būti taikomi aiškūs partnerių atrankos kriterijai. Pagrindiniai partnerių atrankos kriterijai yra apibrėžti Finansų ministerijos parengtame Partnerystės standarte. Be to, partnerių atrankos kriterijai gali būti detalizuoti ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų veiklos procedūrų vadovuose.

Lentelė 7. Pagrindiniai partnerių atrankos kriterijai.

- ✓ **Aktualumas:** partneriai turi būti aiškiai susiję arba su problema, kurią ketinama spręsti, arba su jos sprendimu. Aktualūs partneriai gali skirtis priklausomai nuo ES struktūrinės paramos proceso etapo ir sprendžiamo klausimo;
- ✓ **Proporcingumas:** turi būti užtikrintas visų aktualių partnerių (teritorinių, socialinių, ekonominių, nevyriausybinų organizacijų) atstovavimas;
- ✓ **Atstovavimo apimtis:** turėtų būti įtraukti partneriai, atstovaujantys platesniems, o ne siauresniems, individualiems interesams.

2.1.3 Konfidencialumas ir nešališkumas

Su skaidrumo principu siejasi kitas svarbus partnerių atrankos principas – atrenkant partnerius **turi būti užtikrinta, kad jie laikysis konfidencialumo reikalavimų ir bus išvengta interesų konflikto**, kuris gali kilti dėl partnerių lobistinių paskatų. Todėl (1) pirmiausiai atrankos metu reikia įvertinti, kokius interesus atstovauja potencialus partneris (kaip tą padaryti aptariama 2.2 skyriuje), o (2) jau atrinkus partnerius ir pakvietus juos dalyvauti konkrečioje institucionalizuotoje partnerystės formoje rekomenduotina pasirašyti

konfidencialumo pasižadėjimą arba įsipareigojimą laikytis nustatyto elgesio kodekso (pavyzdys pateikiamas 2 priede).

2.1.4 Veiksmingumas

Galiausiai, **atrankos procesas turi užtikrinti veiksmingą partnerystę**, todėl (1) bet kurioje institucionalizuotoje partnerystės formoje (komitete, darbo grupėje ir pan.) partnerių skaičius neturi sudaryti daugiau negu 1/3 visų narių; (2) turi būti atrenkami geriausiai tam tikrus interesus ir (ar) organizacijas atstovaujantys partneriai, norintys ir gebantys efektyviai prisidėti prie ES struktūrinės paramos programų įgyvendinimo. Tiesa, ne visi partneriai (ypač iš NVO sektoriaus) turi pakankamus gebėjimus ir išteklius atstovauti savo interesus, todėl tikslinga vykdyti įvairias partnerių gebėjimų stiprinimo priemones (apie tai plačiau žr. 2.5.2 skyriuje).

Partnerystės mastas (plotis) ir aktualūs partneriai skirsis ne tik pagal ES finansinės paramos fondą, sprendžiamą problemą ar politikos sritį, kurią veikia tam tikra intervencija (žr. 8 lentelę), bet ir priklausomai nuo ES struktūrinės paramos proceso etapo ir nuo partnerystės lygio (žr. 9 lentelę).

Lentelė 8. Aktualūs partneriai, atsižvelgiant į fondą

Finansinis instrumentas	Aktualūs partneriai
Sanglaudos fondas ir ERPF	Partnerystė turi būti užmegzta su regionų ir vietos valdžios institucijomis, visų pirma su miestais, kurie įgyvendina integruotos tvarios miestų plėtros programas taikydami integruotąsias teritorines investicijas, bei ekonominiais ir socialiniais partneriais, NVO, sukaupusių patirties sprendžiant kompleksinius, pvz., lyčių lygybės ar neįgaliųjų prieigos, klausimus, ir atitinkamų sektorių, kurių vystymui skiriama struktūrinė parama, atstovais bei universitetų ir mokslinių tyrimų įstaigų, prekybos rūmų ir verslo organizacijų atstovais.
ESF	Į partnerystę turi būti įtraukiami ekonominiai ir socialiniai partneriai. Pagrindiniai partneriai bus regionų ir vietos valdžios institucijos, prekybos rūmai, verslo organizacijos, darbuotojų švietimo asociacijos, švietimo ir mokymo įstaigos, socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų teikėjai, NVO ir patirties lyčių lygybės, nediskriminavimo ir socialinės įtraukties srityse sukaupusios organizacijos, užmezgusios glaudžius ryšius su nepalankioje padėtyje esančiomis grupėmis, pvz., neįgaliaisiais, migrantais, romais, socialinės atskirties grupėmis ir kt.
EŽŪFKP	EŽŪFKP programose partneriai yra už kaimo vietovės atsakingos regionų ir vietos valdžios institucijos, sektorių organizacijos, žemės ūkio ir miškininkystės veiklą vykdančios ekonominiai ir socialiniai partneriai, kitų su kaimo vietovių plėtra susijusiuose sektoriuose veikiančių viešų ir privačių organizacijų atstovai, regionų ar vietos verslo asociacijos, kaimo vietovių moterų organizacijos, aplinkosaugos srities NVO, už nediskriminavimą ir lyčių lygybę atsakingos NVO, nacionalinių arba regioninių (atsižvelgiant į programavimo lygmenį) vietos veiklos grupių, dalyvaujančių bendruomenės inicijuotos vietos plėtros veikloje, atstovai. Šie pagrindiniai partneriai jau gali būti tarpusavyje susieti per nacionalinį kaimo plėtros tinklą (žr. pavyzdį Nr.3), kuris tokiu atveju gali aktyviai padėti taikyti partnerystės principą.
EJRŽF	Įgyvendinant partnerystės principą svarbios yra regionų ir vietos valdžios institucijos, žuvininkystės ir akvakultūros sektorių ir kitų subsektorių, pvz., perdirbimo sektoriaus, atstovai, socialinių partnerių sektorių organizacijos, aplinkosaugos srities NVO, žuvininkystės sektoriuje veikiančios mokslo ir

Finansinis instrumentas	Aktualūs partneriai
	mokslinių tyrimų organizacijos ir nacionaliniai arba regioniniai žuvininkystės vietos veiklos grupių tinklai.

Šaltinis: sudaryta pagal 2012 m. balandį Europos Komisijos parengtą Partnerystės principų projektą, [SWD(2012)106 final].

Lentelė 9. Partnerystės mastas ir aktualūs partneriai, atsižvelgiant į ES struktūrinės paramos proceso etapą

ES paramos proceso etapas	Partnerystės mastas	Partnerystės lygiai ir aktualūs partneriai
Programavimas	Turi būti užtikrinta itin plati partnerystė	Partnerystė aktyviai vykdoma visuose lygiuose, apima visų tipų esamus ir potencialius partnerius (socialinius ekonominius, teritorinius, NVO), vykdomos viešos konsultacijos su visuomene. Partnerystės rezultatai iš sektorinio ir teritorinio lygmens apibendrinami ir perduodami nacionaliniam lygmeniui (pavyzdžiui, 2014–2020 m. Komisijai).
Įgyvendinimas	Sąlyginai siaura partnerystė	Partnerystė vykdoma visuose lygmenyse, tačiau per projektų atrankos procesą yra aktyvesnė sektoriniame ir teritoriniame lygmenyse. Aktualius partnerius apsprendžia konkreči intervencija ir (ar) svarstomas klausimas.
Stebėseną	Sąlyginai plati partnerystė	Partnerystė vykdoma nacionaliniu lygmeniu per Stebėsenos komitetą. Įtraukiami visų tipų partneriai, įskaitant ir Europos Komisiją.
Vertinimas	Siaura partnerystė	Partnerystė vystoma nacionaliniu lygmeniu. Pagrindiniai partneriai šiame etape yra institucijos, užsakančios vertinimą, Europos Komisija, mokslo įstaigos, su konkretais vertinimo objektu susiję partneriai (pavyzdžiui, jei atliekamas jaunimo nedarbo problemos vertinimas, aktualus partneris būtų LiJOT).

2.2 KAIP TAPTI PARTNERIU?

Nauji partneriai į institucionalizuotas partnerystės formas įtraukiami dviem būdais: (1) institucijų kvietimu ir (2) potencialių partnerių prašymu. Pirmasis būdas labiau taikytinas partneriams, atstovaujantiems regioninėms, vietos, miesto ir kitoms valdžios institucijoms; o antrasis būdas – ekonominiams ir socialiniams partneriams, NVO sektoriaus organizacijoms. Potencialūs partneriai, norintys dalyvauti ES struktūrinės paramos procese, gali teikti motyvuotus prašymus dėl jų įtraukimo į atitinkamą partnerystės formą (komitetą, komisiją ir pan.) už partnerystę atsakingiems institucijų darbuotojams (sąrašas pateikiamas 3 priede). Prašyme turėtų būti pateikiama ši informacija:

- ✓ Trumpa informacija apie organizacijos veiklos tikslus;
- ✓ Paaiškinimas, kodėl siekiama dalyvauti ES struktūrinės paramos procese ir nurodoma (jei žinoma), kurioje konkrečioje partnerystės formoje (komitete, darbo grupėje ir pan.) norima dalyvauti;
- ✓ Nurodomas siūlomas atstovas (vardas, pavardė, pareigos organizacijoje, kontaktinė informacija);
- ✓ Pateikiamas atstovaujamo organizacijų sąrašas (tam, kad atsakingos institucijos būtų pajėgios įvertinti atstovavimo mastą ir įsitikinti, kad nėra reprezentuojami tik pavienių įmonių / grupių interesai).

Visus gautus potencialių partnerių prašymus atsakingos institucijos išnagrinėja, apsversto, įvertina ir priima arba atmeta. Sprendimas priimamas vadovaujantis šių gairių 2.1 skyriuje pateiktais pagrindiniais atrankos principais (skaidrumo, efektyvumo, nešališkumo) ir kriterijais (aktualumo, proporcingumo, atstovavimo apimties). Jei konkreti institucija, kuriai pateiktas prašymas, turi pasitvirtinusi detalesnius, labiau specifikuotus partnerių kriterijus – atrankos procese vadovujamasi ir jais. Prašymus rekomenduojama apsvastyti ir atsakymą pateikti per 30 dienų.

2.3 KOKIOS YRA PARTNERIŲ TEISĖS IR PAREIGOS?

Partnerių teisės ir pareigos turi būti aiškiai apibrėžtos ES struktūrinės paramos panaudojimą reglamentuojančiuose teisės aktuose ir gali būti detalizuotos atsakingų institucijų veiklos procedūrų vadovuose bei institucionalizuotų partnerystės formų darbo reglamentuose.

Partnerių teisės skiriasi priklausomai nuo ES struktūrinės paramos proceso etapo ir partnerystės formos (gairių 2.4 skyriuje pristatant konkrečias partnerystės formų galimybes yra nurodytos ir partnerių dalyvavimo jose teisės). Bendrai, partneriams gali būti suteikiamos tokios pagrindinės teisės:

- teisės aktų nustatyta tvarka *teisė gauti* iš ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų *informaciją*, kurios reikia jų efektyviam dalyvavimui ES struktūrinės paramos procese. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad partneriai negali gauti paraiškų ir projektų informacijos, kuri gali būti laikoma komercine paslaptimi¹⁸;
- *sprendimų priėmimo teisė*, kuri suteikiama ES struktūrinės paramos planavimo ir stebėsenos etapuose (kai dalyvaujama Stebėsenos komiteto veikloje) ir, kiek tikslinga, kituose etapuose;
- *patariamojo balso teisė*, kuri suteikiama visuose ES struktūrinės paramos proceso etapuose ir partnerystės formose;
- *iniciatyvos teisė*, t.y. teisė siūlyti į už ES struktūrinės paramos administravimą atsakingoms institucijoms apsvastyti partneriams aktualius ES struktūrinės paramos administravimo klausimus. Ši teisė suteikiama visuose ES struktūrinės paramos proceso etapuose

Pagrindinės **partnerių pareigos** yra šios:

- dalyvauti institucionalizuotų partnerystės formų (komitetų, komisijų, darbo grupių, teminių tinklų), kurių nariais jie yra paskirti, posėdžiuose;
- pareikšti savo nuomonę ir teikti argumentuotus pasiūlymus ES struktūrinę paramą administruojančioms institucijoms dėl efektyvesnio ES struktūrinės paramos panaudojimo;
- būti nešališkais ir atsakingais;
- laikytis konfidencialumo įsipareigojimų;
- imtis kitų būtinų veiksmų, reikalingų veiksmingai partnerystei užtikrinti.

¹⁸ Tokia rizika ypač aktuali partneriams dalyvaujant projektų atrankos komitetų veikloje, todėl ES paramą administruojančios institucijos turi užtikrinti, kad partneriams nebus atskleista paraiškose pateikta informacija, kuri gali būti priskirtina komercinei paslapčiai (pvz., produktų kainos, rinkodaros strategija, palūkanų normos ir pan.).

2.4 KADA IR KAIP ĮTRAUKTI PARTNERIUS Į ES STRUKTŪRINĖS PARAMOS PROCESĄ?

Partnerystė ES struktūrinės paramos procese įgyvendinama (1) per **institucionalizuotas partnerystės formas**, t.y. sudarant komitetus, komisijas, darbo grupes, teminius tinklus, arba (2) **ad hoc būdu**, naudojantis informavimo ir konsultavimo procedūromis. Konkrečios formos pasirinkimas priklauso nuo ES paramos proceso etapo, reguliacinių reikalavimų (pavyzdžiui, stebėsenos etape privaloma įsteigti nuolatinį Stebėsenos komitetą, kurio pilnateisiais nariais yra ir partneriai), partnerių specifikos (pavyzdžiui, su tam tikrais partneriais (socialiai atskirtomis grupėmis, tautinėmis mažumomis ir pan.) konsultuotis naudojant el. priemones – neefektyvu). Dėl konkrečios partnerystės formos (kurios išsamiau aptariamos 2.4.1 – 2.4.4 gairių skyriuose) iniciavimo sprendžia už ES struktūrinės paramos panaudojimą atsakingos institucijos, tačiau *ad hoc* konsultacijas (kurios gali būti vykdomos tiek raštu, tiek organizuojant susitikimus ir diskusijas) gali inicijuoti ir patys partneriai, kreipdamiesi į atsakingas institucijas dėl jiems aktualaus su ES struktūrinės paramos administravimu susijusio klausimo.

Tam, kad partnerystė būtų efektyvi, **konsultacijos turi būti vykdomos laiku** (plačiau žr. 2.5.1 skyriuje), kiekvienas įsitraukęs dalyvis turi aiškiai žinoti, koks yra konkrečios partnerystės formos tikslas ir apimtis (t.y. **dėl kokių klausimų konsultuojamasi su partneriais**), kokios yra partnerių teisės ir pareigos, kokių rezultatų ir kada tikimasi iš partnerystės.

Kokia yra **partnerystės apimtis** priklauso nuo konkretaus ES struktūrinės paramos proceso etapo. Toliau atskirai aptariant kiekvieną etapą yra įvardijami pagrindiniai konsultavimosi klausimai, nors, žinoma, esant poreikiui gali būti konsultuojamasi ir dėl kitų svarbių ES paramos panaudojimo klausimų. Be to, partnerystės apimtis taip pat skirsis priklausomai nuo partnerystės formos. Todėl konkreti partnerystės apimtis turi būti apibrėžta institucionalizuotų partnerystės formų (komitetų, komisijų ir pan.) darbo reglamentuose, nurodant veiklos tikslus ir uždavinius. Nenuolatinių partnerystės formų (pavyzdžiui, *ad hoc* konsultacijų ir renginių) atveju partnerystės apimtį institucijos nustato renginių kvietimuose, kuriuose turi būti aiškiai nurodytas renginio tikslas ir ko tikimasi iš partnerių dalyvavimo.

2.4.1 Paramos planavimas

Partnerių ir visuomenės įtraukimas į programinių dokumentų rengimą yra viena iš sėkmingo ES fondų lėšų panaudojimo sąlygų. 2014–2020 m. laikotarpiu partneriai turi būti įtraukti į partnerystės sutartis¹⁹ ir veiksmų programų rengimą. Remiantis Bendrojo reglamento pasiūlymu, partnerystės sutartyje būtina apibūdinti veiksmus, kurių buvo imtasi siekiant užtikrinti partnerių dalyvavimą, ir jų vaidmenį rengiant partnerystės sutartį. Europos Komisija siūlo²⁰, kad partnerystės sutartyje ir programose būtų išsamiai pateikta ši informacija: (1) į programavimo procesą įtrauktų partnerių sąrašas, jų pareigos ir dalyvavimo mastas; (2) kaip buvo atrinkti partneriai ir kaip taikomi skaidrumo ir

¹⁹ Partnerystės sutartis – valstybės narės kartu su partneriais laikantis daugiapakopio valdymo principo parengtas dokumentas, kuriame nustatyta valstybės narės Bendrosios strateginės programos fondų paramos naudojimo strategija, prioritetai ir tvarka. [Bendrojo reglamento projekto 2.18 str.]

²⁰ Commission Staff working document. The partnership principle in the implementation of the Common Strategic Framework Funds - elements for a European Code of Conduct on Partnership, [SWD(2012)106 final]. – P.11-12.

prieinamumo principai; (3) veiksmai, kurių imtasi siekiant įtraukti įvairius partnerius ir skatinti juos aktyviai dalyvauti; (4) kaip techninės paramos išteklių bus panaudoti partnerystei skatinti (numatomų paramos paslaugų pobūdis, skiriami išteklių ir numatyta valdymo tvarka); (5) ir galiausiai dokumentais pagrįstos partnerių nuomonės apie partnerystės principo įgyvendinimą.

Be to, vadovaujantis Direktyvos 2001/42/EB²¹ ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimo Nr. 967²² nuostatomis su partneriais ir visuomene turi būti konsultuojamasi rengiant veiksmų programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą.

Visuomenė – tai vienas arba keli fiziniai ar juridiniai asmenys, jų asociacijos, organizacijos ar grupės.

Šaltinis: 2004 m. rugpjūčio 18 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 967 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 130-4650).

Partnerystės mastas. ES struktūrinės paramos planavimo etape turi būti užtikrinta itin plati partnerystė su teritoriniais, ekonominiais socialiniais ir NVO sektoriaus partneriais. Partnerystė vykdoma visuose lygiuose: nacionaliniame, sektoriniame ir teritoriniame. Nacionaliniu lygmeniu vykdomos konsultacijos ir su visuomene.

Partnerystės apimtis. Šiame etape su partneriais konsultuojamasi dėl paramos panaudojimo prioritetų, paramos programavimo dokumentų projektų, paramos valdymo ir kontrolės modelio, lėšų paskirstymo tarp veiksmų programų ir prioritetų. Su visuomene šiame etape konsultuojamasi dėl paramos panaudojimo prioritetų ir programų strateginio poveikio aplinkai vertinimo.

Partnerystės formos. Partnerystės principas įgyvendinimas pasitelkus tris pagrindinius būdus: (1) tiesioginį partnerių įtraukimą į dokumentų rengimo procesą; (2) tarpinių rezultatų aptarimą su partneriais ir institucijomis; (3) partnerių bei visuomenės informavimą. Šiems tikslams naudojamos tiek institucionalizuotos partnerystės formos (komisijos, komitetai, darbo grupės), tiek *ad hoc* tipo (apvalaus stalo diskusija, konsultacijos raštu, apklausa). Visuomenės informavimui skirtos priemonės yra viešas aptarimas ir supažindinimas. Plačiau šios formos pristatomos 10 lentelėje.

Lentelė 10. Partnerystės formos ES struktūrinės paramos planavimo etape.

Forma	Paaiškinimas	Partneriai ir jų teisės	Visuomenė
Komisija, komitetas, darbo grupė	Institucionalizuota partnerystės forma, sudaroma atsakingos institucijos (LR Vyriausybės, ministerijos, regionų plėtros tarybos) sprendimu. Gali būti skirta bendriems klausimams spręsti (pvz., komisija paramos panaudojimo prioritetų nustatymui) arba konkreitiems (pvz. darbo grupė finansų inžinerijos priemonių	Tinkama visiems partnerių tipams. Partneriai turi sprendimo priėmimo teisę, iniciatyvos teisę.	Informacijos gavimo teisė

²¹ 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo

²² 2004 m. rugpjūčio 18 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 967 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 130-4650.

Forma	Paaiškinimas	Partneriai ir jų teisės	Visuomenė
	taikymui).		
Apvalaus stalo diskusija	Tai <i>ad hoc</i> tipo priemonė, skirta sužinoti partnerių nuomonę apie konkrečią (-ias) problemą (-as) arba siūlomus jos (jų) sprendimo būdus, geriau įvertinti planuojamos intervencijos tinkamumą, jos įgyvendinimo prielaidas, sąnaudas ir naudą, sudaryti galimybę partneriams pateikti pasiūlymus. Kviečiant į diskusiją, partneriams turi būti pateikiamas problemos ar jos sprendimo būdo (planuojamos intervencijos) aprašymo projektas ir kita susijusi medžiaga. Tam, kad partneriai pasiruoštų tinkamai dalyvauti diskusijoje renginio programa kartu su susijusia medžiaga turi būti pateikiami likus ne mažiau kaip 10 darbo dienų iki renginio. Po diskusijos, rekomenduotina per 5 darbo dienas parengti diskusijos apibendrinimą (protokolą), kuriame būtų nurodyti pagrindiniai diskusijos rezultatai ir siūlymai, į kuriuos ketinama atsižvelgti tolimesniame programavimo etape. Prie protokolo pridedamas diskusijos dalyvių sąrašas. Apibendrinimas išplatintas renginio dalyviams, paskelbiamas ES struktūrinės paramos interneto svetainėje www.esparama.lt .	Tinkama visiems partnerių tipams. Partneriai turi patariamąją ir iniciatyvos teises.	Informacijos gavimo teisė
Konsultacijos raštu (gali būti vykdoma ir elektroniniu būdu)	<i>Ad hoc</i> priemonė, kurios tikslas toks pats kaip ir apvalaus stalo diskusijų, t.y. sužinoti partnerių nuomonę apie konkrečią (-ias) problemą (-as) arba siūlomus jos (jų) sprendimo būdus. Partneriams turi būti pateikiamas problemos ar jos sprendimo būdo (planuojamos intervencijos) aprašymo projektas ir kita susijusi medžiaga. Nuomonės ir siūlymų pateikimui turi būti skirta ne mažiau kaip 10 darbo dienų. Institucijos turi apsvarstyti visus gautus atsakymus ir juos priimti arba atmesti.	Tinkama visiems partnerių tipams. Partneriai turi patariamąją ir iniciatyvos teises.	-
Apklausa	Tai <i>ad hoc</i> priemonė, skirta sužinoti konkrečios tikslinės grupės ar visuomenės poreikius. Remiantis apklausos rezultatais parengtos intervencijos gali geriau atspindėti tikslinių grupių poreikius.	-	Tinka įvairioms tikslinėms grupėms
Viešas aptarimas	Tai viešumą užtikrinanti procedūra, skirta planavimo dokumentų projektams, jų alternatyvoms bei pateiktiems pasiūlymams aptarti, strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitoms pateikti. Apie viešų aptarimų organizavimą visuomenės informavimo priemonėse reikėtų paskelbti ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų iki jų	Tinka visiems partnerių tipams. Partneriai turi patariamąją ir iniciatyvos teises.	Tinka įvairioms tikslinėms grupėms. Visuomenė turi patariamąją teisę – gali

Forma	Paaiškinimas	Partneriai ir jų teisės	Visuomenė
	pradžios, nurodant jų atlikimo vietą ir laiką. Po viešų aptarimų rekomenduojama numatyti tam tikrą laiką (pavyzdžiui, 10 darbo dienų), per kurį aptarimų dalyviai atsakingoms institucijoms gali pateikti savo siūlymus dėl planavimo dokumentų. Visus gautus siūlymus institucijos turi apsvarstyti ir juos priimti arba atmesti. Informaciją apie gautus siūlymus ir sprendimą dėl jų rekomenduojama skelbti ES paramos tinklalapyje specialioje „ES sanglaudos politika 2014–2020 m.“ rubrikoje.		teikti siūlymus.
Supažindinimas	Tai viešumą užtikrinanti procedūra, kurios metu visuomenei sudaromos galimybės įgyti žinių apie planuojamus ES struktūrinės paramos prioritetus. Ši procedūra gali būti vykdoma per įvairias viešinimo priemones: TV, radiją, spaudą, internetą.	-	Informacijos gavimo teisė

Geroji praktika. 2010 m. atliktas partnerystės principo įgyvendinimo vertinimas²³ parodė, kad 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos programų planavimo etape partnerystės principas buvo įgyvendinamas veiksmingiau lyginant su ankstesniu laikotarpiu. Pirmiausiai jis buvo įgyvendinamas per partnerių įtraukimą į konsultacijų procesą, finansų ministro įsakymais sudarant atitinkamas darbo grupes ir komitetus, į juos įtraukiant partnerių atstovus. Ši bendradarbiavimo priemonė įvertinta kaip labiausiai institucionalizuota, todėl sėkmingiausia. Ji taikoma ir rengiant 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programinius dokumentus.

Kaip gerosios praktikos pavyzdys gali būti įvardijamas ir partnerystės principo taikymas regioniniame lygmenyje, rengiant 2007–2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ aprašymą (žr. pavyzdį Nr.1).

Pavyzdys 1. Partnerystės principo taikymas planuojant paramą regioniniame lygmenyje.

2006 m. kovo mėn. buvo organizuotas susitikimas su 7 regioninių ekonomikos augimo centrų, išskirtų Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijoje, savivaldybių merais, siekiant aptarti kryptingą 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšų panaudojimą, supažindinti su numatomu investicinių projektų planavimu.

2006 m. liepos mėn. LR vidaus reikalų ministerija organizavo viešus aptarimus 9 apskrityse. Šiuose aptarimuose dalyvavo apskrities viršininko administracijos ir į apskritį įeinančių savivaldybių atstovai. Šių aptarimų metu buvo supažindinama su regioninės reikšmės projektų planavimu ir naujomis savivaldybių ir regionų plėtros tarybų teisėmis ir pareigomis, struktūrinės paramos administravimo klausimais, naujomis regionų plėtros tarybų funkcijomis 2007–2013 m. laikotarpiu.

Šaltinis: parengta autorių pagal UAB BGI Consulting. *Regionų projektų planavimo ir įgyvendinimo sistemos efektyvumo vertinimas: galutinę ataskaitą*, Vilnius, 2010.

²³ Viešosios politikos ir vadybos institutas. Partnerystės principo įgyvendinimo įsisavinant ES struktūrinę paramą vertinimas, 2010 m.

2.4.2 Programų įgyvendinimas

Įtraukti partnerius į paramos programų įgyvendinimą (pavyzdžiui, į projektų atrankos kriterijų nustatymą, projektų finansavimo sąlygų aprašų (toliau – PFSA) derinimą, projektų rengimo priežiūros komitetą ir projektų atranką,) gali būti naudinga, nes partneriai gali suteikti naudingų praktinių žinių ir padėti atsakingoms institucijoms geriau suprasti, ar jų planuojami projektų atrankos kriterijai bei finansavimo sąlygos padės atrinkti geriausiai priemonės tikslus atitinkančius projektus. Partnerių įtraukimas į projektų rengimo priežiūros komitetą užtikrina geresnę projektų rengimo ir įgyvendinimo kokybę. Be to, partnerių žinios gali būti naudingos sprendžiant priemonės įgyvendinimo problemas ir svarstant kitus praktinius įgyvendinimo klausimus.

Partnerystės mastas. Paramos programų įgyvendinimo etape partnerystė vystoma visuose lygiuose, tačiau per projektų atrankos procesą yra aktyvesnė sektoriniame ir teritoriniame lygmenyse.

Partnerystės apimtis. Šiame etape su partneriais gali būti konsultuojamasi dėl projektų atrankos, veiksmų programų įgyvendinimo problemų sprendimo, valdymo ir kontrolės sistemos bei projektų finansavimo ir administravimo procedūrų tobulinimo.

Partnerystės formos. Šiame etape dažniausiai taikomos bendradarbiavimo su partneriais formos yra institucionalizuotos: Stebėsenos komitetas, projektų atrankos komitetai, veiksmų programų valdymo komitetai, projektų priežiūros komitetai, tinklai.

Lentelė 11. Partnerystės formos ES programų įgyvendinimo etape.

Forma	Paiškinimas	Partneriai ir jų teisės
Stebėsenos komitetas	Stebėsenos komitetas – LR Vyriausybės sudarytas komitetas, atsakingas už veiksmų programų įgyvendinimo priežiūrą ir kokybę. Su programų įgyvendinimu susijusios šios pagrindinės Reglamento Nr. 1083/2006 65 straipsnyje nustatytos Stebėsenos komiteto funkcijos: finansuojamų veiksmų atrankos kriterijų nagrinėjimas ir tvirtinimas; teisė siūlyti vadovaujančiai institucijai pataisyti ar peržiūrėti veiksmų programą; pasiūlymų iš dalies pakeisti Europos Komisijos sprendimo dėl fondų paramos turinį nagrinėjimas ir tvirtinimas. Išsamiau Stebėsenos komitetas kaip konkreti partnerystės forma yra pristatytas 2.4.3 skyriuje.	Tinkama visiems partnerių tipams. Partneriai turi sprendimo priėmimo teisę, išskyrus Europos Komisijos ir Europos investicijų banko atstovus, kurie dalyvauja kaip patarėjai. Visi partneriai turi iniciatyvos teisę.
Projektų atrankos komitetas	Tai institucionalizuota partnerystės forma, kuri steigiama konkurso būdu atrinkamų projektų atrankai atlikti. Komitetą sudaro ministerija ir (ar) kita valstybės institucija, atsakinga už konkrečios priemonės administravimą. Partnerių įtraukimas į projektų atrankos procesą turi būti reglamentuotas projektų atrankos tvarkos apraše.	Tinkama visiems partnerių tipams. Partneriai įtraukiami stebėtojų teisėmis.
Veiksmų programų	Šiuo metu teisės aktais ²⁴ partneriai nėra įtraukti į veiksmų programų valdymo komitetų sudėtį, tačiau jų darbo	Tinkama visiems partnerių tipams.

²⁴ 2011 m. rugpjūčio 12 d. finansų ministro įsakymas Nr. 1K-277 „Dėl finansų ministro 2007 m. gruodžio 18 d. įsakymo Nr. 1K-376 "Dėl Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos, Ekonomikos augimo veiksmų programos ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programos valdymo komitetų sudarymo" pakeitimo“

Forma	Paaškinimas	Partneriai ir jų teisės
valdymo komitetas	reglamentuose yra numatyta nuostata, kad prireikus, stebėtojo teisėmis, posėdyje gali dalyvauti socialiniai partneriai, nepriklausomi ekspertai ir mokslininkai. ²⁵	Partneriai įtraukiami stebėtojų teisėmis.
Projektų priežiūros komitetas	Valstybės ir regionų projektų sąrašuose numatytų paraiškų rengimo priežiūrai užtikrinti atsakinga ministerija ir (ar) kita valstybės institucija arba regiono plėtros taryba gali įpareigoti pareiškėją sudaryti priežiūros komitetą, į kurį būtų pakviesti atsakingos ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos arba atitinkamos regiono plėtros tarybos atstovai, socialiniai ir ekonominiai partneriai, ekspertai.	Tinkama visiems partnerių tipams. Partneriai turi patariamąją ir iniciatyvos teises.
Tinklas	Tinklas – tai organizacinė struktūra, vienijanti tam tikrą bendrus interesus turinčių narių grupę. Ši priemonė įgyvendinant ES finansinės paramos lėšomis finansuojamas programas labiausiai išplėtotą Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programoje (toliau – KPP) per Lietuvos kaimo tinklą (toliau – LKT), kuris plačiau pristatomas gerosios praktikos pavyzdyje Nr.3.	Į tinklus dažniausiai jungiasi ir tinklaveiką vysto socialiniai partneriai, NVO, taip pat kaimo plėtros politikoje dalyvaujantys veikėjai. Tinklo narių teisės apibrėžiamos tinklo nuostatuose, įprastai visi nariai turi sprendimo priėmimo teisę, taip pat iniciatyvos teisę
Konsultacijos (gali būti vykdomos el. būdu).	Tai <i>ad hoc</i> partnerystės forma, taikoma siekiant sužinoti partnerių poziciją dėl konkrečių programos įgyvendinimo klausimų. Šią priemonę ypač tinka naudoti konsultuojantis dėl PFSA projektų. Nuomonės ir siūlymų pateikimui turi būti skirta ne mažiau kaip 10 darbo dienų. Institucijos turi apsvarstyti visus gautus atsakymus ir juos priimti arba atmesti.	Tinkama visiems partnerių tipams. Partneriai turi patariamąją ir iniciatyvos teises.

Geroji praktika. Efektyvi partnerystės priemonė ES struktūrinės paramos įgyvendinimo etape yra PFSA projektų svarstymas ir derinimas su partneriais. Žemiau pateiktame gerosios praktikos pavyzdyje Nr. 2 matyti, jog 2007–2013 m. šią partnerystės priemonę taikė ir proceso rezultatais liko patenkinta ne viena tarpinė institucija. Nors partnerių įtraukimas ir ilgina įgyvendinimo dokumentų rengimo ir derinimo procesą, tačiau neabejotinai prisideda prie geresnio priemonių ir projektų įgyvendinimo bei jų kuriamų rezultatų aktualumo ir kokybės.

²⁵ Ši nuostata kaip 14 punktą įtraukta į visų trijų veiksmų programų valdymo komitetų darbo reglamentus.

Pavyzdys 2. Partnerystės principo taikymo geroji praktika 2007–2013 m. veiksmų programų įgyvendinimo metu: priemonių ir PFSA projektų derinimo atvejai.

LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, siekdama užtikrinti geresnę priemonės „Socialinio dialogo skatinimas“ aptarimą, patalpino projektų finansavimo sąlygų aprašo projektą internete ir vykdė aprašo aptarimus su institucijos socialiniais ir ekonominiais partneriais. Nors tokia praktika ir ilgina sprendimų priėmimo proceso trukmę, tačiau vėlesniame etape palengvina priemonės ir projektų įgyvendinimą, nes būna parengti geresnės kokybės dokumentai. Taip pat labai svarbu tinkamai atlikti moderatoriaus funkciją siekiant suderinti skirtingų socialinių ekonominių partnerių interesus.

Kitas pavyzdys yra LR švietimo ir mokslo ministerijos vykdyti projektų finansavimo sąlygų aprašų (intervencijos modelių), (pavyzdžiui, „Valstybės pagalba aukštos kvalifikacijos darbuotojų įdarbinimui įmonėse“, „Studijų sistemos efektyvumo didinimas“, „Studijų kokybės gerinimas, tarptautiškumo didinimas“) aptarimai bei derinimai su asociacijomis, universitetais ir kolegijomis diskusijų formatu.

LR ūkio ministerija taip pat beveik visus priemonių projektų finansavimo sąlygų aprašus skelbė internete.

LR vidaus reikalų ministerija organizavo reguliarius priemonės „Bendradarbiavimo tarp valstybinio ir nevyriausybinių sektorių skatinimas“ aprašymo derinimus su NVO, taip pat sudarė bendrą komisiją su LiJOT, kuriai pavesta atrinkti ir įvertinti projektų paraiškas. Pastarajai priemonei koordinuoti yra įkurta darbo grupė, kurioje 50 proc. narių sudaro socialiniai ekonominiai partneriai.

Šaltinis: Viešosios politikos ir vadybos institutas. Partnerystės principo įgyvendinimo įsisavinant ES struktūrinę paramą vertinimas, 2010 m.

Kaip gerosios praktikos pavyzdys, skatinantis plačią partnerystę ES finansinės paramos procese, gali būti paminėta ir tinklaveika. Toliau pateikiami du pavyzdžiai: (1) Lietuvos kaimo tinklas, apimantis visas KPP išdėstytas plėtros kryptis, ir per tinklaveiką siekiantis užtikrinti efektyvų KPP bei joje iškeltų tikslų įgyvendinimą; (2) Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamas „InfoNet“ tinklas, kuris neformaliai buvo naudotas 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos programavimo etape, o įgyvendinimo etape buvo gerokai išplėstas ir adaptuotas patogiam informacijos keitimuisi ir aktyviam bendradarbiavimui su partneriais.

Pavyzdys 3. Tinkloveikos taikymas įgyvendinant KPP.

LKT veiklos tikslas – sujungus su kaimo plėtros, žemės ūkio, maisto ūkio tikslų įgyvendinimu susijusias žemės ūkio ir kaimo NVO, valstybės institucijas ir įstaigas, padėti užtikrinti tinkamą KPP įgyvendinimą ir siekti darnios žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros.

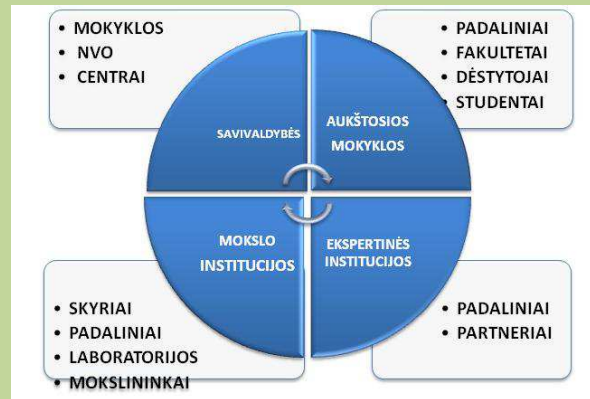
Tinklo misija – sukurti nacionalinį ir tarptautinį forumą, kuris užtikrintų plačią informacijos, gerosios patirties apie kaimo plėtrą sklaidą bei keitimosi ją galimybes. Keitimasis informacija ir gerąją patirtimi bei aktyvus bendradarbiavimas turi būti užtikrinamas vietiniu, regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu. Taip pat yra siekiama, kad gerosios patirties sklaida apimtų ne tik kaimo plėtrą, bet ir regioninę plėtrą bei aplinkosaugos politiką.

Narystė yra grindžiama partnerystės, bendradarbiavimo, savanoriškumo, lygybės principais. 2011 m. pabaigoje LKT jungė daugiau nei 660 narių.

Šaltinis: Sudaryta pagal 2009 m. birželio 30 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymą Nr. 3D-478 „Dėl Lietuvos kaimo tinklo nuostatų patvirtinimo“ ir LKT internetinėje svetainėje www.kaimotinklas.lt pateikiamą informaciją.

Pavyzdys 4. Tinkloveikos pavyzdys: „InfoNet“ tinklas.

LR švietimo ir mokslo ministerijos iniciatyva sukurtame „InfoNet“ tinkle yra partnerių el. pašto adresai, kuriais persiunčiama pati aktualiausia ir svarbiausia su ES struktūrinės paramos panaudojimo klausimais susijusi informacija. Elektroniniame tinkle dalyvauja visos aukštosios mokyklos, mokslo institutai, švietimo skyriai, suaugusiųjų švietimo centrai ir pan. švietimo įstaigos.

InfoNet paskirtis yra operatyviai informuoti apie numatomus ir paskelbtus kvietimus teikti paraiškas, kvietimų pakeitimus arba parengtus paaiškinimus, organizuojamus informacinius renginius, aktualius teisės aktus, kitus susijusius klausimus. Per InfoNet ministerija teikia bendro pobūdžio informaciją, o CPVA ir ESFA konsultuoja paraiškų rengimo ir įgyvendinimo klausimais. Taigi šis sukurtas specifinis informacinis tinklas prisideda ne tik prie informacijos sklaidos ir grįžtamojo ryšio užtikrinimo, bet ir skatina abipusį institucijų ir partnerių, veikiančių švietimo srityje, bendradarbiavimą.

Šaltinis: Viešosios politikos ir vadybos institutas. Partnerystės principo įgyvendinimo įsisavinant ES struktūrinę paramą vertinimas, 2010 m.

2.4.3 Stebėseną

ES reglamentuose aiškiai apibrėžta, kaip į ES struktūrinės paramos stebėsenos procesą turi būti įtraukti partneriai – nurodama, kad jie dalyvauja programų stebėsenos komitetuose.

Partnerystės mastas. Partnerystė vykdoma nacionaliniu lygmeniu per Stebėsenos komitetą. Įtraukiami visų tipų partneriai, įskaitant ir Europos Komisiją.

Partnerystės apimtis. Paramos stebėsenos etape su partneriais konsultuojamasi dėl veiksmų programų pažangos, lėšų perskirstymo tarp veiksmų programų ir prioritetų, veiksmų programų įgyvendinimo metinių ir galutinės ataskaitos tvirtinimo.

Partnerystės forma. Šiame etape partnerystės principas įgyvendinamas per Stebėsenos komitetą, partneriai taip pat gali būti įtraukiami į projektų įgyvendinimo priežiūros komitetus. Viešai skelbiant Stebėsenos komiteto posėdžių protokolus ir medžiagą, su komiteto veikla ir priimtais sprendimais gali susipažinti ir plačioji visuomenė.

Lentelė 12. Partnerystės formos ES struktūrinės paramos stebėsenos etape.

Forma	Paaškinimas	Partneriai ir jų teisės	Visuomenė
Stebėsenos komitetas	Komitetas yra tarpžinybinė institucija, sudaryta vadovaujantis LR Vyriausybės 2007	Tinkama visiems partnerių	Informacijos gavimo teisė

Forma	Paaškinimas	Partneriai ir jų teisės	Visuomenė
	<p>m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 60²⁶. Personalinė komiteto sudėtis patvirtinta Finansų ministro 2007 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. 1K-080²⁷. Su stebėsenos procesu yra susijusios šios pagrindinės komiteto funkcijos: pažangos, siekiant konkrečių veiksmų programos tikslų, stebėseną; veiksmų programų įgyvendinimo rezultatų ir vertinimų nagrinėjimas; metinių ir galutinės veiksmų programų įgyvendinimo ataskaitų nagrinėjimas ir tvirtinimas. Minėtame LR Vyriausybės nutarime numatyta, kad komitete iš viso turi būti ne daugiau kaip 40 narių, iš kurių ne mažiau kaip trečdalis – socialinių ekonominių partnerių atstovų. Pagrindinė komiteto veiklos forma yra posėdžiai, šaukiami ne rečiau kaip du kartus per metus pagal komiteto patvirtintą tvarkaraštį. Komitetas nustatyto preliminarų susitikimų tvarkaraštį 12 mėnesių laikotarpiui. Kvietimai, posėdžio darbotvarkės projektas ir visi reikalingi dokumentai pateikiami komiteto nariams ir kitiems posėdžio dalyviams ne vėliau kaip prieš 15 darbo dienų iki posėdžio dienos, o kai posėdis šaukiamas skubos tvarka, – ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų. Jeigu nesilaikoma preliminarus posėdžių tvarkaraščio, posėdžio data turi būti nustatyta ne vėliau kaip prieš mėnesį iki posėdžio. Komiteto posėdžiai protokoluojami (protokolo projektas komiteto narių derinimui pateikiamas per 15 darbo dienų po posėdžio). Komiteto posėdžių nutarimai skelbiami interneto svetainėje www.esparama.lt.²⁸</p>	<p>tipams. Partneriai turi sprendimo priėmimo teisę, išskyrus Europos Komisijos ir Europos investicijų banko atstovus, kurie dalyvauja kaip patarėjai. Visi partneriai turi iniciatyvos teisę.</p>	<p>– su komiteto posėdžių nutarimais galima susipažinti ES struktūrinės paramos interneto svetainėje</p>
Projektų priežiūros komitetas	<p>Projektų, ypač didelių, įgyvendinimo priežiūrai užtikrinti gali būti sudaromi komitetai, kurių nariais gali būti kviečiami ir partneriai.</p>	<p>Tinkama visiems partnerių tipams. Partneriai turi patariamąją ir iniciatyvos teises.</p>	-

²⁶ 2007 m. sausio 22 d. LR Vyriausybės nutarimas Nr. 60 „Dėl stebėsenos komiteto veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją, įgyvendinimo priežiūrai atlikti sudarymo“, Valstybės žinios, 2007, Nr.10-396.

²⁷ 2007 m. kovo 8 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas Nr. 1K-080 „Dėl laikinojo Bendro stebėsenos komiteto Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo, Sanglaudos skatinimo ir Techninės paramos veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją, įgyvendinimo priežiūrai atlikti personalinės sudėties“, Valstybės žinios, 2007, Nr. 37-1404.

²⁸ Stebėsenos komiteto darbo reglamentas. Skelbiamas:

http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/teises_aktai/Stebesenos_komiteto_nutarimai/SK_darbo_reglamantas.pdf

Geroji praktika. Stebėsenos etape siekiant užtikrinti efektyvią partnerystę, Europos Komisija rekomenduoja²⁹, kad:

- (1) atrenkant Stebėsenos komiteto narius būtų tikslinga atsižvelgti į rengiant programą dalyvavusių partnerių kandidatūrą, taip siekiant užtikrinti pakankamą programavimo ir įgyvendinimo etapų nuoseklumą ir suinteresuotumą įgyvendinti programą;
- (2) įvairiems partneriams būtų atstovaujama pagal atitinkamus jų įsipareigojimus įgyvendinant programas;
- (3) partneriai patys atrinktų ir skirtų savo narius į Stebėsenos komitetą bei kitus paramos programoms įgyvendinti įsteigtus konsultacinius organus ir sudarytas darbo grupes;
- (4) Stebėsenos komiteto sudėtis būtų proporcinga lyčių atžvilgiu ir įvairi;
- (5) Stebėsenos komiteto narių sąrašai būtų skelbiami viešai;
- (6) kiekvienas atrinktas partneris būtų išklauses specialius mokymo kursus ir žinotų savo pareigas, susijusias su konfidencialumu ir interesų konfliktu, o jo įsipareigojimai būtų įforminti pasirašytu pareiškimu;
- (7) Stebėsenos komiteto darbo tvarkos taisyklėse turėtų būti išsamiai apibrėžti šie aspektai: i) kvietimų į posėdžius išsiuntimo ir dokumentų perdavimo galutiniai terminai, kurie turėtų būti ne trumpesni kaip dvi savaitės; ii) narių balsavimo teisės; iii) protokolo priėmimo, skelbimo ir galimybės su juo susipažinti suteikimo procedūra; iv) skaidrus darbo grupių steigimo ir jų veiklos valdymo procesas ir v) Stebėsenos komitetui pateiktų parengiamųjų dokumentų skelbimo ir galimybių su jais susipažinti tvarka.

2.4.4 Vertinimas

Partnerių įtraukimas į ES struktūrinės paramos vertinimų³⁰ rengimo, įgyvendinimo ir su jais susijusios pažangos stebėjimo procesą yra svarbus siekiant užtikrinti nešališkumą ir visiems ES struktūrinės paramos proceso dalyviams suteikti galimybę iš jo pasimokyti. Partnerystė yra neatsiejama nuo Europos Komisijoje taikomų vertinimo standartų³¹ (planuojama, kad tokius standartus 2014–2020 m. laikotarpiui turės pasirengti ir kiekviena valstybė narė). Lietuvoje taikant partnerystės principą vertinimo srityje siekiama užtikrinti vertinimo proceso atvirumą, skaidrumą, sudaryti sąlygas vertinimo galimybių stiprinimui ir vertinimo kultūros ugdymui.³² Be to, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos vertinimo plane numatyta, kad atliekant vertinimus įtraukiami socialiniai ir ekonominiai partneriai bei formuluojama susijusi priemonė „Skatinti socialinių ir ekonominių partnerių dalyvavimą ES struktūrinės paramos vertinimo veikloje“.

²⁹ Commission Staff working document. The partnership principle in the implementation of the Common Strategic Framework Funds - elements for a European Code of Conduct on Partnership, [SWD(2012)106 final]. – P.13.

³⁰ *ES struktūrinės paramos vertinimas* – tai ES struktūrinės paramos lėšomis finansuojamos programos ar jos dalies (prioriteto, priemonės, projekto ar tam tikro aspekto) vertės analizė, skirta tobulinti paramos panaudojimą ar atsiskaityti už ją. Nacionalines institucijas nuolat atlikti vertinimus, analizuoti paramos panaudojimo kokybę ir poveikį įpareigoja ES reglamentai.

³¹ Pavyzdžiui, Europos Komisijos vertinimo standartuose nurodoma, kad (1) vertinimo veiklos turi būti tinkamai organizuojamos, todėl kiekvienoje programoje turi būti nustatytos suinteresuotųjų pusių įtraukimo procedūros; (2) vertinimo veiklos turi būti planuojamos laikantis atvirumo ir skaidrumo principų, todėl vertinimo planas turi būti rengiamas konsultuojantis su suinteresuotomis pusėmis.

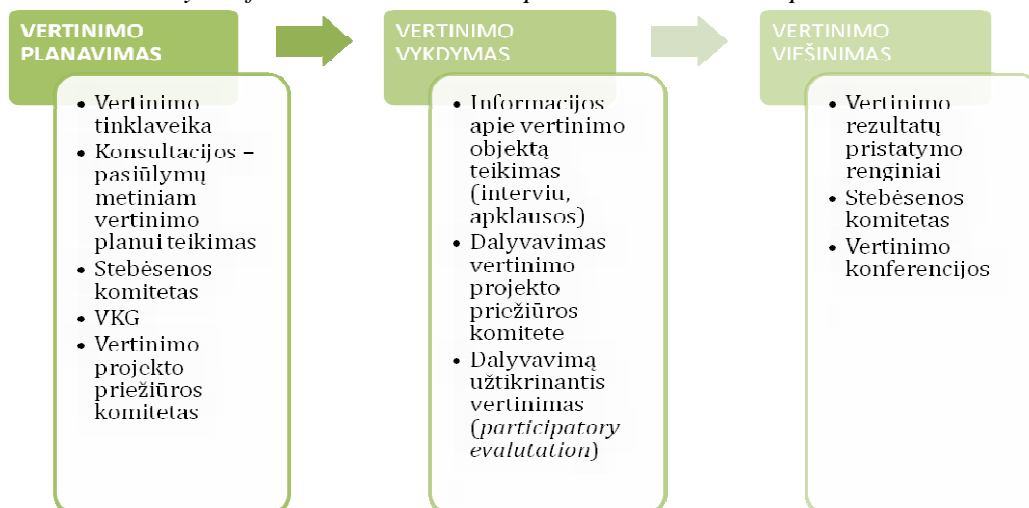
³² ES struktūrinės paramos vertinimo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. 1K-018, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 9-314.

Partnerystės mastas. ES struktūrinės paramos vertinimo procese partnerystė vystoma nacionaliniu lygmeniu. Pagrindiniai partneriai šiame etape yra institucijos, užsakančios vertinimą, Europos Komisija, mokslo įstaigos, su konkrečiu vertinimo objektu susiję partneriai.

Partnerystės apimtis. Paramos vertinimo etape su partneriais konsultuojamasi rengiant metinį ES struktūrinės paramos vertinimo planą, kuris pagal 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos reglamentus turės būti tvirtinamas Stebėsenos komitete. Be to, Bendrojo reglamento projekte numatyta, kad partneriai per Stebėsenos komiteto posėdžius turės nuolat nagrinėti vertinimo plano įgyvendinimo pažangą, jie gaus visus įvairių programų vertinimus ir bus informuoti apie tai, kokių priemonių imtasi atsižvelgiant į vertinimų išvadas.³³

Partnerystės formos. ES struktūrinės paramos vertinimo etape galima taikyti įvairias partnerių įtraukimo į procesą formas. 2 paveikslas nurodo, kokios formos gali būti taikomos planuojant, vykdamas ir viešinant vertinimą, o 13 lentelėje plačiau pristatoma kiekviena jų.

Pav. 2. Partnerystės formos ES struktūrinės paramos vertinimo etape.

Lentelė 13. Partnerystės formos ES struktūrinės paramos programų vertinimo etape.

Forma	Paaškinimas	Partneriai ir jų teisės	Visuomenė
Stebėsenos komitetas	Ši partnerystės forma išsamiai pristatyta 2.4.3 skyriuje. Stebėsenos komitetas į vertinimo procesą yra įtraukiamas per metinio vertinimo plano tvirtinimą ir supažindinimą su vertinimo rezultatais.	Tinkama visiems partnerių tipams. Partneriai turi sprendimo priėmimo teisę, išskyrus Europos Komisijos ir Europos investicijų banko atstovus,	Informacijos gavimo teisė – su komiteto posėdžių nutarimais galima susipažinti ES struktūrinės paramos interneto svetainėje

³³ Commission Staff working document. The partnership principle in the implementation of the Common Strategic Framework Funds - elements for a European Code of Conduct on Partnership [SWD(2012)106 final]. – P.16.

Forma	Paaiškinimas	Partneriai ir jų teisės	Visuomenė
		kurie dalyvauja kaip patarėjai. Visi partneriai turi iniciatyvos teisę.	
VKG	Siekiant užtikrinti partnerystės principo laikymąsi, vertinimo veiklai koordinuoti Lietuvoje yra sudaryta ³⁴ tarpinstitucinė vertinimo koordinavimo grupė. Joje yra svarstomi metiniai vertinimo planai, analizuojama metinių vertinimo planų įgyvendinimo eiga, prireikus svarstoma ES struktūrinės paramos vertinimo projektų techninės užduotys ir rezultatai.	Remiantis Finansų ministro įsakymu dėl VKG sudarymo partneriai vertinimo etape yra įvardijami kaip nepriklausomi ekspertai. Partneriai turi patariamojo balso ir iniciatyvos teises.	-
Vertinimo projekto priežiūros komitetas	Vertinimo techninei specifikacijai parengti, vertinimo kokybei prižiūrėti, vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenai gali būti sudaromas tarpinstitucinis konkretaus vertinimo projekto priežiūros komitetas. Esant poreikiui į komitetą gali būti kviečiami partneriai ir ekspertai.	Tinka visiems partnerių tipams. Partneriai gali turėti arba sprendimo, arba patariamojo balso teisę	-
Tinklas	Tinklas – tai organizacinė struktūra, vienijanti tam tikrą bendrus interesus turinčią narių grupę. Vertinimo srityje tinklaveika įprastai yra plėtojama per vertintojų bendruomenes, kurių tikslas ugdyti vertinimo kultūrą, diegti vertinimo profesinius ir etikos standartus. Lietuvoje vertinimo tinkloveiką tarp vertinimo užsakovų, paslaugų teikėjų, akademinės bendruomenės ir ekspertų skatina Finansų ministerija per vertinimo klausimams skirtus renginius, ypač konferencijas.	Tinka visiems partnerių tipams.	-
Konsultacijos (gali būti vykdomos el.būdu).	Tai <i>ad hoc</i> partnerystės forma, kuria ES struktūrinės paramos vertinimo procese siekiama surinkti partnerių pasiūlymus dėl aktualių vertinimo temų. Visi gauti pasiūlymai turi būti apsvarstyti (pavyzdžiui, VKG).	Tinka visiems partnerių tipams. Partneriai turi patariamojo balso ir iniciatyvos teises.	Konsultacijas vykdant per ES struktūrinės paramos tinklalapį, pasiūlymus gali teikti įvairios

³⁴ 2007 m. lapkričio 26 d Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas Nr. 1K-344 dėl Vertinimo koordinavimo grupės sudarymo

Forma	Paaiškinimas	Partneriai ir jų teisės	Visuomenė
			visuomenės grupės, mokslo įstaigos
Interviu ir apklausos	Tai <i>ad hoc</i> priemonės, skirtos sužinoti partnerių ar konkrečios tikslinės grupės nuomonę apie vertinamą intervenciją ar objektą. Šią priemonę taiko vertinimo paslaugų teikėjai, vykdydami vertinimo veiklas. Tam tikri reikalavimai dėl šios priemonės taikymo (pavyzdžiui, socialinių ekonominių partnerių nuomonės apie konkrečią intervenciją surinkimo) gali būti nustatyti vertinimo užsakovo parengtoje techninėje specifikacijoje.	Tinka įvairiems partnerių tipams. Partneriai padeda geriau suprasti, kaip veikia konkreti intervencija.	Tinka įvairioms tikslinėms grupėms
Dalyvavimą užtikrinantis vertinimas	<i>Dalyvavimą užtikrinantis vertinimas</i> – tai toks vertinimas, į kurio procesą (planavimą ir (ar) įgyvendinimą) yra aktyviai įtraukiamos įvairios suinteresuotos pusės (ne tik institucijos, bet ir partneriai, paramos gavėjai). Pavyzdžiui, 2011 m. Lietuvoje vykdant <i>Lietuvos mokslo ir verslo sričių bendradarbiavimo efektyvumo bei finansavimo galimybių koordinavimo vertinimą</i> paslaugas jungtinės veiklos pagrindu teikė ekonominis partneris – asociacija “Žinių ekonomikos forumas”.	Tinka įvairiems partnerių tipams. Partneriai padeda geriau suprasti, kaip veikia konkreti intervencija.	-
Supažindinimas	Informacija apie vertinimo rezultatus partneriams gali būti pateikiama per viešinio renginius (vertinimo rezultatų pristatymo renginį, seminarą, konferenciją, skirtą vertinimo klausimams arba susijusią su ES struktūrinės paramos administravimo ar tam tikros politikos planavimo ar įgyvendinimo klausimais). Pagal 2007–2013 m. Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklės ³⁵ yra privalomi du vertinimo rezultatų viešinio būdai. Numatyta, kad atlikus ES struktūrinės paramos vertinimą, už vertinimą atsakingos institucijos ne vėliau kaip per 30 darbo dienų nuo vertinimo ataskaitų priėmimo: (1) organizuoja viešus vertinimo rezultatų pristatymus; (2) vertinimo ataskaitas skelbia centralizuotai ES struktūrinės paramos interneto svetainėje (www.esparama.lt).	Tinka įvairiems partnerių tipams.	Visuomenė su vertinimo rezultatais gali susipažinti ES struktūrinės paramos internetinėje svetainėje, kurioje skelbiamos visos vertinimo ataskaitos ir jų santraukos.

³⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. 1225 „Dėl Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 137-5429.

Geroji praktika. Europos Komisija siūlo³⁶, kad atsakingos institucijos įtrauktų partnerius į vertinimo procesą nuo techninių užduočių nustatymo iki galutinės vertinimo ataskaitos parengimo. Taip pat pateikia siūlymą 2014–2020 m. laikotarpiu vykdyti partnerystės principo veiksmingumo įgyvendinant programas vertinimą. Pagirtina, kad tokia praktika Lietuvoje jau buvo pritaikyta 2007–2013 m. laikotarpiu.

Pavyzdys 5. Partnerystės principo vertinimas.

2010 m. Finansų ministerijos užsakymu buvo atliktas *Partnerystės principo įgyvendinimo įsisavinant ES struktūrinę paramą* vertinimas. Pagal techninės specifikacijos reikalavimus, buvo vykdomas dalyvavimą užtikrinantis vertinimas, t.y. į jungtinę vertinimo ekspertų grupę buvo įtraukti ir užsakovo darbuotojai. Vertinimo metu buvo atlikti pusiau struktūruoti interviu su už ES struktūrinės paramos panaudojimą atsakingų institucijų darbuotojais (viso 12 interviu), taip pat buvo įvykdyta partnerių organizacijų (socialinių ekonominių partnerių, NVO) apklausa internetu. Atliktas vertinimas išsamiai atsakė į visus vertinimo klausimus, identifikavo penkias rizikas ir suformulavo penkias vertinimo rekomendacijas partnerystės proceso ES struktūrinių fondų panaudojimo srityje tobulinimui. Su vertinimo ataskaita galima susipažinti ES struktūrinės paramos interneto svetainėje.

2.5 KAIP ATSAKINGOS INSTITUCIJOS GALI SUSTIPRINTI PARTNERYSTĘ?

Partnerystė gali būti stiprinama įvairiais būdais. Pirmiausiai, partneriai yra labiau motyvuoti dalyvauti tose partnerystės formose, kuriose jiems suteikiama reali sprendimų priėmimo teisė, yra nustatyti aiškūs ir pakankami konsultavimosi su partneriais terminai, užtikrinamas grįžtamasis ryšys. Antra, veiksmingai partnerystei būtini tam tikri partnerių gebėjimai, žinios ir išteklių, todėl atsakingos institucijos techninės paramos lėšomis gali įgyvendinti įvairias partnerių gebėjimų stiprinimo iniciatyvas. Trečia, nuolatinis partnerystės principo vertinimas padėtų užtikrinti tiek institucijų, tiek partnerių mokymąsi, tobulintų bendradarbiavimo procesą. Galiausiai, partnerystės rezultatų viešumas būtų paskata tiek aktyvesniam partnerių dalyvavimui, tiek didesnei atsakomybei.

2.5.1 Partnerystės terminai ir grįžtamasis ryšys

Siekiant užtikrinti partnerystės principo veiksmingumą turi būti nustatyti aiškūs ir pakankami konsultavimosi su partneriais ir rezultatų pateikimo terminai. Tam, kad partneriai galėtų planuoti ir tinkamai pasiruošti dalyvauti įvairiose partnerystės įgyvendinimo formose, ES struktūrinę paramą administruojančios institucijos turi rengti ir skelbti metinį ar pusmečio konsultacijų, viešinimo ir kitų partnerystės principui įgyvendinti skirtų renginių planą. Plane turėtų būti įtrauktos svarbiausios planuojamos konsultacijos ir renginiai, kuriuos ketina organizuoti vadovaujančioji ir tarpinė institucijos. Jame turi būti nurodoma partnerystės forma (pavyzdžiui, Stebėsenos komitetas), konsultacijų ar renginio tikslas, planuojamas laikas (pavyzdžiui, Stebėsenos komitetų posėdžių tvarkaraštis). Šis planas turėtų būti skelbiamas ES struktūrinės paramos internetinėje svetainėje www.esparama.lt. Rekomenduojama apie planuojamą posėdį ar renginį partneriams pranešti ne vėliau kaip prieš 15 darbo dienų.

³⁶ Commission Staff working document. The partnership principle in the implementation of the Common Strategic Framework Funds - elements for a European Code of Conduct on Partnership [SWD(2012)106 final]. – P.16.

Be to, Europos Komisija pataria³⁷, kad po renginių partneriai būtų informuojami apie tai, kaip atsižvelgta į jų pasiūlymus, paaiškinant, kodėl su tam tikromis pastabomis buvo sutikta arba kodėl jos atmestos.

2.5.2 Partnerių gebėjimų stiprinimas

Partnerystės principo įgyvendinimas – tai visų partnerių, ypač turinčių ribotus išteklius, įgalinimas. Kai kuriems suinteresuotiesiems partneriams sunku dirbti partnerystės principais dėl jų nepakankamų žinių ar resursų aktyviai veikti. Tai ypač būdinga mažesniems partneriams, kurie turi apmokyti savo darbuotojus, ir organizacijoms, kurios dirba ties sritimis, kurios nėra tarp svarbiausių politinės darbotvarkės klausimų. Taigi nuolatinis gebėjimų stiprinimas yra būtinas partneriams. Atsižvelgiant į tai Europos Komisija rekomenduoja³⁸ valstybėms narėms ir vadovaujančiosioms institucijoms naudoti šio ir būsimojo programavimo laikotarpio techninės paramos lėšas stiprinti partnerių, ypač savivaldos institucijų, ekonominių ir socialinių partnerių, NVO gebėjimus tam, jog jie galėtų visapusiškai dalyvauti ES struktūrinės paramos procese. Ši parama galėtų būti skirta specialioms seminarams, mokymams, organizacijų tinklams kurti ir koordinuoti, išlaidoms, susijusioms su dalyvavimu programų įgyvendinime ir priežiūroje, padengti. Skatinant partnerystės vystymąsi gali būti organizuojami bendri privataus ir viešojo sektoriaus partnerių mokymai. Taip pat reikėtų didinti individualių partnerių žinias apie patikimą finansinį valdymą. Pavyzdyje Nr. 6 pateikiami keli atvejai, kaip kitose ES valstybėse narėse techninės paramos lėšos yra naudojamos partnerių gebėjimams stiprinti.

Pavyzdys 6. Techninės paramos lėšų naudojimo partnerių gebėjimams stiprinti pavyzdžiai.

Pietų Italijoje buvo įkurta techninės paramos lėšomis finansuojama institucija, skatinanti ekonominių ir socialinių partnerių domėjimąsi regioninėmis ir sektorinėmis programomis¹. 2000–2006 metais socialiniai ekonominiai partneriai sukūrė ir sėkmingai įgyvendino ERPF lėšomis finansuotą techninės paramos projektą, skirtą didinti partnerių žinias apie plėtros programas ir stiprinti jų galimybes dalyvauti šiose programose. Šis projektas yra gerosios praktikos pavyzdys tiek jo valdymo, tiek rezultatų atžvilgiu. Šioje finansinėje perspektyvoje jis tęsiamas.

Slovakijoje, siekdama gauti informacijos apie ERPF finansuojamą su sveikatos priežiūra susijusią veiksmų programą, valdymo institucija stebėsenos komiteto narių paprašė užpildyti klausimyną apie stebėsenos komiteto darbą ir veiksmų programos įgyvendinimą. Po šios konsultacijos techninės paramos tinkamumo finansuoti taisyklės buvo iš dalies pakeistos tam, kad stebėsenos komiteto nariai galėtų dalyvauti mokomojoje veikloje sveikatos priežiūros ir ES struktūrinių fondų srityse.

Šaltinis: Commission Staff working document. The partnership principle in the implementation of the Common Strategic Framework Funds - elements for a European Code of Conduct on Partnership, [SWD(2012)106 final]. – P. 17.

Atsižvelgiant į Europos Komisijos rekomendacijas, Lietuvoje 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos laikotarpiu būtų tikslinga parengti ESF lėšomis finansuotiną priemonę, skirtą partnerių žinių, galimybių ir išteklių aktyviai įsitraukti į partnerystės principo įgyvendinimą didinimui. Gebėjimų stiprinimo priemonės galėtų apimti: mokymus, tarpinstitucinius projektus (geros praktikos dalybas), bendrus institucijų ir socialinių ekonominių partnerių (įtraukiant partnerius iš užsienio) projektus arba kitas bendradarbiavimo veiklas,

³⁷ Ten pat. - P.11.

³⁸ Commission Staff working document. The partnership principle in the implementation of the Common Strategic Framework Funds - elements for a European Code of Conduct on Partnership [SWD(2012)106 final]. – P.16-17.

skatinančias partnerystę tam tikro sektoriaus ūkio šakos srityje, keitimasi ekspertinėmis žiniomis ir patirtimi, abipusį mokymąsi, tinklų kūrimą, socialinio dialogo skatinimą ir pan. Konkrečios priemonės turėtų būti suplanuotos atsižvelgiant į skirtingus partnerių poreikius, kuriuos geriausiai išsiaiškinti apklausų būdu. Atsižvelgiant į naujojo ESF reglamento projekto nuostatas (žr. 1.1.2 skyriuje), ypatingas dėmesys turi būti skiriamas socialinių partnerių bei partnerių, atstovaujančių NVO sektorių, gebėjimų stiprinimui.

2.5.3 Partnerystės efektyvumo vertinimas

Partnerystės principo įgyvendinimo vertinimas skirtas nuolatiniam proceso tobulinimui užtikrinti. Bendrojo reglamento projekte numatyta privalomai pateikti partnerystės principo taikymo įvertinimą metinėse ERPF, Sanglaudos fondo ir ESF programų įgyvendinimo ataskaitose 2017 ir 2019 m. Kita vertus, šio principo veiksmingumo analizę tikslinga atlikti kasmet ir kartą metuose aptarti Stebėsenos komiteto posėdyje. Metinę principo taikymo analizę galėtų atlikti vadovaujančios institucijos tarnautojas, atsakingas už partnerystės principo įgyvendinimą. Atliekant analizę turėtų būti konsultuojamasi su tarpinėmis institucijomis ir partnerių atstovais.

2.5.4 Partnerystės rezultatų viešumas

Informacija apie konsultavimosi su partneriais rezultatus ir procese dalyvavusius asmenis turi būti skelbiama viešai ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų internetinėse svetainėse.

1 PRIEDAS. PARTNERYSTĖS STANDARTAS

Partnerystės sąvoka

Partnerystė – tai kompetentingų regioninių, vietos, miestų ir kitų valdžios institucijų, ekonominių ir socialinių partnerių bei įstaigų, atstovaujančių pilietinei visuomenei, įskaitant aplinkosaugos partnerius, nevyriausybinės organizacijas, ir įstaigas, atsakingas už moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo skatinimą, įtraukimas į ES struktūrinės paramos procesą.

Partnerystės principai

Partnerystė ES struktūrinės paramos procese grindžiama šiais principais:

- *Atvirumo* – ES struktūrinės paramos procese gali dalyvauti partneriai, atstovaujantys nacionaliniams, regioniniams, sektoriniams ar tam tikros visuomenės grupės interesams;
- *Įtraukimo* – partneriai įtraukiami į visus ES struktūrinės paramos proceso etapus: planavimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo;
- *Skaidrumo* – partneriams pateikiama visa informacija, kuri jiems reikalinga efektyviam dalyvavimui ES struktūrinės paramos procese;
- *Efektyvumo* – partneriai į ES struktūrinės paramos procesą įtraukiami savo kompetencijos srityse, laiku, jiems tinkamomis formomis ir dėl esminių kausimų;
- *Tarpusavio atsakomybės* – partnerystė grindžiama abipusiu pasitikėjimu ir įsipareigojimu siekti maksimaliai efektyvaus ES struktūrinės paramos panaudojimo, visų partnerių indėlis yra pripažįstamas ir vertinamas.

Partnerystės lygiai

Partnerystė ES struktūrinės paramos procese yra užtikrinama ir vykdoma šiais lygiais:

- *Nacionaliniu*, kai partnerystę inicijuoja ir koordinuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir (ar) vadovaujančioji institucija;
- *Sektoriniu*, kai partnerystę inicijuoja ir koordinuoja šakinės ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, pagal kompetenciją atsakingos už bendrai finansuojamus iš ES fondų lėšų ūkio sektorius;
- *Teritoriniu*, kai partnerystę inicijuoja ir koordinuoja regionų plėtros tarybos.

Partnerystės formos

Partnerystė ES struktūrinės paramos procese įgyvendinama:

- sudarant komitetus, komisijas, darbo grupes, teminius tinklus;
- naudojantis informavimo ir konsultavimo procedūromis.

Partnerių atranka

Partnerių atranką pagal kompetenciją vykdo atsakingos institucijos (pavyzdžiui, atranką į sektoriniu lygiu organizuojamą partnerystę vykdo šakinės ministerijos). Potencialūs partneriai, norintys dalyvauti ES struktūrinės paramos procese, gali teikti motyvuotus prašymus dėl jų įtraukimo į atitinkamą partnerystės formą (komitetą, komisiją ir pan.) už partnerystę atsakingiems institucijų darbuotojams.

Partnerių atrankos kriterijai yra nustatomi ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų veiklos procedūrų vadovuose. Atrenkant partnerius turi būti vadovujamasi šiais kriterijais:

- *Aktualumo*: partneriai turi būti aiškiai susiję arba su problema, kurią ketinama spręsti, arba su jos sprendimu. Aktualūs partneriai gali skirtis priklausomai nuo ES struktūrinės paramos proceso etapo ir sprendžiamo klausimo;
- *Proporcingumo*: turi būti užtikrintas visų aktualių partnerių (teritorinių, socialinių, ekonominių, nevyriausybinių organizacijų) atstovavimas, nė viena iš partnerių grupių neturėtų dominuoti;
- *Atstovavimo apimtys*: turėtų būti įtraukti partneriai, atstovaujantys platesniems, o ne siauresniems, individualiems interesams.

Partnerystės apimtis

Siekiant užtikrinti veiksmingą partnerystę turi būti aiškiai apibrėžta partnerystės apimtis, t.y. dėl ko yra konsultuojamasi su partneriais ir kokio konsultacijų rezultato tikimasi.

Partnerystės apimtis skiriasi priklausomai nuo ES struktūrinės paramos etapo:

- *Paramos planavimo etape* su partneriais konsultuojamasi dėl paramos panaudojimo prioritetų, paramos programavimo dokumentų projektų, paramos valdymo ir kontrolės modelio, projektų atrankos kriterijų tvirtinimo, lėšų paskirstymo tarp veiksmų programų ir prioritetų;
- *Paramos įgyvendinimo etape* su partneriais konsultuojamasi dėl veiksmų programų įgyvendinimo problemų sprendimo, valdymo ir kontrolės sistemos bei projektų finansavimo ir administravimo procedūrų tobulinimo;
- *Paramos stebėsenos etape* su partneriais konsultuojamasi dėl veiksmų programų pažangos, lėšų perskirstymo tarp veiksmų programų ir prioritetų, veiksmų programų įgyvendinimo metinių ir galutinės ataskaitos tvirtinimo;
- *Paramos vertinimo etape* su partneriais konsultuojamasi rengiant metinį ES struktūrinės paramos vertinimo planą;
- Kiekviename ES struktūrinės paramos etape gali būti konsultuojamasi ir dėl kitų svarbių ES paramos panaudojimo klausimų.

Partnerystės apimtis taip pat skiriasi priklausomai nuo partnerystės formos. Ji detalizuojama institucionalizuotų partnerystės formų (komitetų, komisijų ir pan.) darbo reglamentuose, o nenuolatinių partnerystės formų (pavyzdžiui, *ad hoc* konsultacijų ir renginių) atveju – kvietimuose į konsultacijas ir (ar) partnerystės renginius.

Partnerių teisės ir pareigos

Partnerių teisės ir pareigos turi būti aiškiai apibrėžtos ES struktūrinės paramos panaudojimą reglamentuojančiuose teisės aktuose ir gali būti detalizuotos atsakingų institucijų veiklos procedūrų vadovuose bei institucionalizuotų partnerystės formų darbo reglamentuose.

Partnerių teisės skiriasi priklausomai nuo ES struktūrinės paramos proceso etapo ir partnerystės formos. Partneriams gali būti suteikiamos tokios pagrindinės teisės:

- teisės aktų nustatyta tvarka *teisė gauti* iš ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų *informaciją*, kurios reikia efektyviam dalyvavimui ES struktūrinės paramos procese;
- *sprendimų priėmimo teisė*, kuri suteikiama ES struktūrinės paramos planavimo ir stebėsenos etapuose (kai dalyvaujama Stebėsenos komiteto veikloje) ir, kiek tikslinga, kituose etapuose;
- *patariamojo balso teisė*, kuri suteikiama visuose ES struktūrinės paramos proceso etapuose ir partnerystės formose;

- *iniciatyvos teisė*, t.y. teisė siūlyti į už ES struktūrinės paramos administravimą atsakingoms institucijoms apšvarstyti partneriams aktualius ES struktūrinės paramos administravimo klausimus. Ši teisė suteikiama visuose ES struktūrinės paramos proceso etapuose.

Pagrindinės *partnerių pareigos* yra šios:

- dalyvauti institucionalizuotų partnerystės formų (komitetų, komisijų, darbo grupių, teminių tinklų), kurių nariais jie yra paskirti, posėdžiuose;
- pareikšti savo nuomonę ir teikti argumentuotus pasiūlymus ES struktūrinę paramą administruojančioms institucijoms dėl efektyvesnio ES struktūrinės paramos panaudojimo;
- būti nešališkais ir atsakingais;
- imtis kitų būtinų veiksmų, reikalingų veiksmingai partnerystei užtikrinti.

Partnerystės terminai

Siekiant užtikrinti partnerystės principo veiksmingumą turi būti nustatyti aiškūs ir pakankami konsultavimosi su partneriais ir rezultatų pateikimo terminai. Tam, kad partneriai galėtų planuoti ir tinkamai pasiruošti dalyvauti įvairiose partnerystės įgyvendinimo formose, ES struktūrinę paramą administruojančios institucijos turi rengti ir skelbti metinį ar pusmečio konsultacijų, viešinimo ir kitų partnerystės principui įgyvendinti skirtų renginių planą. Rekomenduojama apie planuojamą posėdį ar renginį partneriams pranešti ne vėliau kaip prieš 15 darbo dienų.

Partnerystės rezultatų viešumas

Informacija apie konsultavimosi su partneriais rezultatus ir procese dalyvavusius asmenis turi būti skelbiama viešai ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų internetinėse svetainėse.

Partnerystės efektyvumo vertinimas

Partnerystės principo taikymo efektyvumas turi būti nuolat analizuojamas ir kartą metuose aptariamam Stebėsenos komiteto posėdyje, o analizės rezultatai ir išvados turi būti integruojamos į veiksmų programų įgyvendinimo metines ir galutinę ataskaitas.

2 PRIEDAS. ELGESIO KODEKSO PAVYZDYS

<...> KOMITETO NARIO / <...> KOMITETO PAKAITINIO NARIO / <...> KOMITETO STEBĖTOJO ELGESIO KODEKSAS

(organizacija, asmens pareigybės pavadinimas, vardas ir pavardė)

(Data)

(Sudarymo vieta)

Aš, būdamas <...> komiteto narys / <...> komiteto pakaitinis narys / <...> komiteto stebėtojas, pasižadu:

1. gerbti aukščiausius etiško elgesio standartus, tokius kaip profesionalumas, moralumas, atsakingumas ir nešališkumas;
2. nesiimti jokių funkcijų arba pavedimų, dėl kurių gali atsirasti interesų konfliktas su mano pareigomis ir funkcijomis, ir paskelbti apie galimą interesų konfliktą, atsirandantį vykdant mano pareigas, ir nedalyvauti priimant sprendimą tokiu klausimu;
3. neatskleisti viešai neatskleistos informacijos arba duomenų, apie kuriuos man tapo žinoma <...> komiteto posėdžių metu, į <...> komitetą neįeinantiems asmenims arba institucijoms, išskyrus institucijas bei asmenis, kurie turi teisę į minėtą informaciją teisės aktų numatytais atvejais. Man išaiškinta, kad privalau šio įpareigojimo laikytis ir po to, kai mano įgaliojimai netenka galios. Minėtas įsipareigojimas netaikomas informacijai, kuri yra viešai žinoma dėl kitų priežasčių, o ne man, kaip <...> komiteto nariui/ <...> komiteto pakaitiniam nariui/ <...> komiteto stebėtojui, neteisėtai atskleidus tokią informaciją; ir
4. tokiu atveju, jei pagal pareigas arba jų atlikimo metu turėčiau tiesioginę arba netiesioginę prieigą prie viešai neatskleistos informacijos arba turėčiau tokios informacijos, nesinaudoti nei tiesiogiai, nei netiesiogiai tokia viešai neatskleista informacija, kad įvykdyčiau arba patarčiau arba rekomenduočiau kitiems įvykdyti sandorius arba, atvirkščiai, nevykdyti sandorių.

(Parašas)

(Vardas ir pavardė)

3 PRIEDAS. UŽ PARTNERYSTĖS PRINCIPO ĮGYVENDINIMĄ ATSAKINGŲ TARNAUTOJŲ KONTAKTAI

Institucija	Atsakingas darbuotojas	Kontaktai
LR aplinkos ministerija	Ilma Skukauskaitė , Europos Sąjungos paramos administravimo departamento Europos Sąjungos paramos planavimo ir procedūrų skyriaus vyriausioji specialistė	tel: (8-5) 266 2714 el. p.: i.skukauskaite@am.lt
LR finansų ministerija	Laura Miškinytė, Europos Sąjungos paramos valdymo departamento Vertinimo skyriaus vyriausioji specialistė	tel.: (8-5) 219 4491 el. p.: l.miskinyte@finmin.lt
Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LR susisiekimo ministerijos	Giedrė Paškauskaitė , Struktūrinių fondų administravimo skyriaus vyriausioji specialistė	tel.: 8 693 55187 el. p.: giedre.paskauskaite@ivpk.lt
LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Artūras Bytautas , Struktūrinės paramos valdymo skyriaus vedėjas	tel.: (8-5) 266 8159, el. p.: arturas.bytautas@socmin.lt
	Raimonda Selenienė , Struktūrinės paramos politikos skyriaus vedėjo pavaduotoja	tel.: (8-5) 266 8157, el. p.: raimonda.seleniene@socmin.lt .
LR sveikatos ministerija	Darius Vilimas , Europos Sąjungos paramos skyriaus vyriausiasis specialistas	tel.: (8-5) 266 1459, el. p.: darius.vilimas@sam.lt
LR susisiekimo ministerija	Mindaugas Šidagis , Biudžeto ir valstybės turto valdymo departamento ES paramos koordinavimo skyriaus vyriausiasis specialistas	tel. (8-5) 239 3860, el. p.: mindaugas.sidagis@sumin.lt
LR švietimo ir mokslo ministerija	Jolanta Sabaitė , ES paramos koordinavimo departamento ES paramos valdymo skyriaus vyriausioji specialistė	tel.: (8-5) 219 3575, el.p.: Jolanta.Sabaite@smm.lt
LR ūkio ministerija	Erna Suslavičiūtė , Europos Sąjungos paramos koordinavimo departamento Struktūrinės paramos politikos skyriaus vedėja	tel. 8 706 64795, el. p.: Erna.Suslaviciute@ukmin.lt
	Agnė Petrauskaitė , Europos Sąjungos paramos koordinavimo departamento Struktūrinės paramos politikos skyriaus vyriausioji specialistė	tel. 8 706 64689, el. p. Agne.Petrauskaite@ukmin.lt
LR vidaus reikalų ministerija	Simona Galeckaitė , Regioninės politikos departamento Skatinimo veiksmų programos vyriausioji specialistė	tel.: (8-5) 271 8459 el. p.: simona.galeckaite@vrm.lt

